

БЪЛГАРСКИ ХОРИЗОНТИ

ИЗДАВА НАУЧНОТО ДРУЖЕСТВО НА БЪЛГАРИСТИТЕ В РЕПУБЛИКА МОЛДОВА

БР. 3/2002

НАШЕТО ИНТЕРВЮ

Българският президент Георги Първанов официален гост на Република Молдова

– Господин Президент, в навечерието сме на вашата визита в Република Молдова. Как виждате проблемите между двете страни - политически, стопански, културни и други?

– Република Молдова заема значимо място във външнополитическите приоритети на Република България, което се определя от традиционно приятелските отношения между двете държави,

географската близост, наличието на голяма българска диаспора и стремежите на двете страни за интегриране в европейските структури. През последните 10 години двустранните отношения се развиват позитивно. Подписани са 26 документа на държавно, правителствено и ведомствено равнище, което е една солидна договорно-правна основа за

на стр. 2

Уважаеми приятели!

Ние сме в началото на новата, 2003 година... Да си пожелаем тя да бъде за всички нас плодородна, мирна и да ни зарадва с нови постижения в нашето национално-културно възрождение!

Пред вас е поредният брой на "Български хоризонти", издание на Научно дружество на българистите в РМ. В книжка последна обещахме на нашите читатели в следващите броеве да отделим място за проблемите на българските сдружения в Молдова. Обаче, както се оказа, ние още не сме готови за започнем разговора, но тази актуална тема си остава в нашите най-близки планове.

Броят излиза в навечерието на визита на Президента на Република България г-н Георги Първанов в Молдова. Много очакваме от предстоящите молдо-български преговори на високо равнище, тъй като през последните години се натрупаха доста проблеми в отношенията между нашите страни, които е необходимо да се разрешат. Радваме се, че държавният глава на България беше любезен да отговори на наши въпроси.

В този брой продължаваме да публикуваме материали, свързани с 125-та годишнина от освобождението на България.

на стр. 6

125 години
свободна България

Освободителната
Война
и Възкръсването
на България

Проф. д-р Стефан Дойнов

на стр. 3

Ярослав Вешин
"Самарското знаме"

СЪДЪРЖАНИЕ

България получи покана за членство в НАТО	2
Проф. д-р Стефан Дойнов. Освободителната война и възкръсването на България	2
Игор Пушков. Протоиерей Никола Стойков	4
Николай Стойков. Религиозно нравствено състояние на преселниците от българските колонии в Бесарабия	4
Иван Иванов. Руският паметник в София	5
Доц. д-р Г. Атанасов. Свети Георги на знамето на Стефан Велики	6
Родословна схема на Константинпановия род	7
55 години Бендерски авторемонтен завод	7
Добринка Колева. На гости в Кишинев	8
Елена Николова. Втори събор на българите в Украйна	8
Иван Кавалов. Гласът на Бужака	9
В. Богдев. Областен център за българска култура в Болград	10
Ст.н.с. д-р Николай Червенков. Секция "Българистика" при Молдавската академия на науките в Кишинев	11
Елена Рацеева. Българското отделение в Кишиневския педагогически университет	12
Книжен свят	13
Сами Поликар. Научни изследвания за българите в Молдова и Украйна и подкрепа на инициативи на българското малцинство в двете страни	14
Галина Манолова. Селският музей в Кайраклия	15
Доц. Надежда Каре. Надежден помощник на всички	16
Николай Янев. Пиперенка - новгодишен народен обичай от село Пасарел, Софийско	16
Емилия Тарабулка. Всеки човек е повече от представите ни за него. Йордан Радичков - кандидат за Нобелова награда	17
Атанас Стоев. Атавистича изповед пред Днестър (поема) ..	18
Георги Барбаров. Господи, ние сме	19
Зов за подкрепа	20

Български ХОРИЗОНТИ, бр.3/2003 г.

РЕДКОЛЕГИЯ: Иван Кавалов, Иванка Ротар, Лазар Георгиев, Николай Русев (заместник-отговорен редактор), Николай Червенков (отговорен редактор).

Издава: Научно дружество на българистите в Република Молдова, Компютърен набор: Мария Червенкова и др. Адрес: MD-2028, or. Chisinau, str. Miorita, 3/1, ap. 94, t. 22 58 79; e-mail: chervencov@mail.md, София - т. 56 23 26.

Ръкописи, писма и рисунки не се рецензират и не се връщат. Отговорност за съдържанието на рекламните носи фирмата или лицето-рекламодател. Материали по-големи от три стандартни страници (60 удара, 30 реда) не се приемат.

Българският президент Г. Първанов...

от стр. 1
развитието на българо-молдавските отношения. За изтеклия период бяха осъществени също 8 посещения на най-високо равнище между двете държави.

Ние разбираме, че пред нас има и много неизползвани възможности, особено в областта на търговско-икономическото и научно-техническото сътрудничество. Съществуват реални възможности за задълбочаване на сътрудничеството в сферата на селското стопанство, промишлеността и инвестициите, енергетиката, туризма, транспорта и съобщенията. Не мисля, че сме изчерпали всички възможности

за сътрудничество в областта на културата, образованието и науката, където българо-молдавските връзки имат вековни корени и традиции. Специално искам да подчертая, че наличието на голяма българска диаспора в Република Молдова е важен фактор в общуването между нашите страни и народи.

Целият този комплекс от въпроси ще бъде в центъра на вниманието по време на предстоящото ми официално посещение в Република Молдова. Искрено се надявам тази визита да придаде нов импулс и ново равнище на двустранния политически диалог.

— Какво могат още българите в двете страни да направят за задълбочаване на връзките между държавите и институциите?

— Жива връзка, естествен мост на

БЪЛГАРИЯ ПОЛУЧИ ПОКАНА ЗА ЧЛЕНСТВО В НАТО

България стана една от седемте страни-членки, които на срещата на НАТО в Прага на 21-22 ноември т.г. получиха покана за членство. По този случай посланикът на България в Молдова Евгений ЕКОВ уреди пресконференция за молдавските медии, на която заяви:

Поканата за присъединяването към НАТО е ключов момент за нашата страна в прехода и приобщаването ѝ към евроатлантическата демократична общност, реален резултат от усилията за реформи и за връщане в руслото на евроатлантическата интеграция.

С бъдещето си присъединяване към НАТО България, като доказан генератор на стабилност в региона на Югоизточна Европа, ще допринесе за сигурността на целия регион чрез консолидиране на южния фланг и ще даде ясни стратегически предимства за НАТО в контекста на новите асиметрични заплахи за международната сигурност чрез подобряване на възможностите за овладяване на кризисни процеси в конфликтни зони в Западните Балкани, Кавказ и Централна Азия.

За нашата страна бъдещото членство в НАТО има и икономическо измерение. То ще бъде стимул за продължаване на икономическите реформи, както и за изграждането на правова държава и засилване борбата с корупцията.

България има волята и способността да допринесе като бъдещ член на НАТО за сигурността в регионален, европейски и световен план. Нашата страна доказва ролята си на фактор за стабилност и отговорен партньор на НАТО и ЕС в намерението за решаване на проблемите в най-критичните за региона моменти.

За поканените за присъединяване страни за членство в НАТО. Това означава да продължават с ускорени темпове процесът на подготовка. Ние ще концентрираме усилията си както върху изпълнението за подготвените вече програмни документи по плана за действие за членство, така и върху новоформулираните изисквания от страна на Алианса в контекста на адаптирането на отбранителните способности към новите предизвикателства за международната сигурност.

Решението от срещата на върха на НАТО в Прага е признание за положените през последните 13 години усилия на целия български народ, насочени към утвърждаване на демократичните ценности. Чувството на удовлетвореност обаче задължава правителството и нацията да поемат новите отговорности, пред които се изправя България.

искрено българо-молдавско приятелство са хилядите българи, живеещи в Република Молдова. Ние сме благодарни на държавното ръководство на Република Молдова, на молдавското общество за създадените благоприятни условия за запазване и развитие на етническата самообитност, език, традиции и обичаи на нашите сънародници, за тяхната реализация като лоялни и ценени граждани на Молдова.

Мисля, че особено действен и ефективен може да бъде приносът на българите в Молдова за активизиране на търговско-икономическото сътрудничество. В българската официална делегация са включени бизнесмени с реални интереси в Молдова. В рамките на визитата ще бъдат организирани бизнес-срещи в столицата и в Тараклия, които представляват прекрасна

Евгений Еков

ПАМЕТ

Освободителната война и възкръсването на България

Проф. д-р Стефан Дойнов

В миналото на българския народ има събития, които никога не ще застинат по страниците на историята. Вечно живи, те ще напомнят на бъдните поколения за съдбовни политически поврати, разтърсили дълбоко народния живот. Несъмнено в новата ни история такова събитие е Руско-турската война от 1877-1878 г. Изтръгнала от хомота на петвековно османско владичество най-големия славянски народ на Балканите - българския, войната възкресява и българската държава - една от малкото национални държави в Европа и света по онова време.

Като вихър се понасят из страдалата българска земя легендарните отряди на славната руска войска, донесла върху щиковете си дългоочакваната свобода. След епичните сражения край Плевен и Стара Загора, на Шипка и по време на зимното преминаване на Балкана, руските богатири си пробиват път към напоената с кръв тракийска земя. Едно след друго стотици освободени селища посрещат с небивал восторг и съзиви на признателност своите освободители. По всички краища на Отечеството се чува родилният се през тези драматични дни възглас "Здравствуйте братушки"! Гръмва славата на генералите И. Гурко и Ф. Радецки, на М. Скобелев и Н. Столетов. В едно с името на обикновения руски войник, техните имена се превръщат в символ на свободата и руската бойна слава.

Макар и лишени от своя политическа организация по време на войната, бъл-

гарите активно участват в руското военно разузнаване, в осигуряването на освободителните войски с хранителни припаси, дрехи и медицинска помощ. За успеха на руското оръжие хляди патриоти се сражават в Опълчението, в горските чети и милиционните стражи. През целия възрожденски период българският род никога не е показвал тъй силно национално-политическо единство, както по време на Освободителната война.

Така на дело се осъществява отколешната идея и мечта на Раковски и Каравелов, на Левски и Ботев за обединяване на двете могъщи сили - руската военна мощ и българската национална революция. И макар че революционното движение няма решаващо значение за Освобождението, тъкмо то придава на войната подчертан демократичен характер.

Изправена пред пълна военна катастрофа, могъщата доскоро Османска империя моли за мир. Не помагат нито дипломатическото застъпничество на някои западни държави, нито протакането на мирните преговори в Одрин и Сан Стефано. На 3 март 1878 г. край Цариград е подписан историческият Санстефански мир, възвестил на света появата на новата държава върху картата на Европа - българската. С малки изключения в нейните граници влизат всички земи, населени предимно с българи: Северна България (без Северна Добруджа, която минава към Румъния), цяла Тракия (без Гюмюрджинско и Одрин-

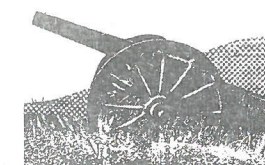
възможност за установяване и развитие на преки бизнес-контакти между двете страни. Разбира се, за подобряване на бизнес-климата важно значение имат действията на съответните държавни институции в България и Молдова. Очаквам министерствата на икономиката на България и Молдова да положат усилия за активизиране на сътрудничеството в свободните икономически зони, като се установят по-тесни контакти между свободните икономически зони в Тараклия и Твардица с икономически агенти в България. Както показва практиката, неизползван ресурс има в развитието на регионалното сътрудничество. Според мен, необходимо е българите в двете страни да съдействат на областите и регионите да разгърнат ефективни преки връзки.

Значителни възможности съществуват в областта на образованието, културата и науката. Знаете за идеята да се открие филиал на български ВУЗ в Тараклия. Убеден съм, че реализирането на този проект ще придаде значителен импулс на връзките в посочените области. Искам специално да отбележа, че през тази година се навършват 125 години от Руско-турската война и от възстановяването на българската държавност. Тази знаменателна годишнина е добър повод да припомним, че във войната участват хиляди българи, които именно в Кишинев формират Българското опълчение и на които признателните поколения са издигнали паметник, увековечаващ величавия им подвиг. Тази годишнина може да се превърне в добър повод и за по-активни връзки между българите в двете страни, за организиране на съвместни чествания и други прояви, които могат да заздравят връзките на българите от Молдова с родината-майка, да съдействат за позитивното развитие на българо-молдавските отношения като цяло.

— В момента много се обсъждат проблемите на отношенията на България към българите зад граница. Какви намерения има България за разширяване на общуването между българите в двете страни?

— За мен е особено важно да не се прекъсва живата връзка между българите в чужбина с родината-майка.

3 МАРТ

ско) и цяла Македония (без Солунска област и Халкидическия полуостров). Заедно с това този договор предвижда създаването на автономно трибутарно княжество България, което ще има своя войска и ще се управлява от свое правителство.

Едновременно с това Санстефанският договор решава редица спорни въпроси на останалите балкански държави - Сърбия, Черна гора и Румъния. И макар че договореностите между двете воюващи страни не решават радикално вековния Източен въпрос, договорът от март 1878 г. представя най-голямата и важна крачка в многолетните борби на поробените балкански народи. Макар и без тяхно участие край масата за преговори, Санстефанският мир урежда по най-справедлив начин етническите, историческите и моралните проблеми на балканските народи.

За жалост последвала бурна, но не винаги почтена дипломатическа дейност, обезличава до голяма степен военната победа на Русия. В стила на господстващите през XIX в. неравноправни политически отношения, Берлинският конгрес разпоксва грубо българските земи. Но въпреки всичко и решенията в Берлин потвърждават възкресението на българската държава, на нейната национална независимост. А всичко това потвърждава за сетен път, че Руско-турската война от 1877-1878 г. увеличава с успех делото на българската национална революция.

Българската държава е в дълг към нашите сънародници в това отношение. Не подценявам извършеното досега. Действително стотици наши сънародници от Република Молдова вече са завършили или понастоящем следват в България. Многообразни са и формите за следдипломна квалификация и специализация. Много молдавски граждани от български произход са редовни гости и участници в организирани в България инициативи - научни конференции, работни срещи, конкурси. Но мисля, че още много може да се направи. Да вземем за пример сферата на културата. В Молдова има много отлични творци, състави и ансамбли, които с успех могат да участват във фестивали и конкурси в нашата страна. Големи са очакванията на нашите сънародници в тази страна да им гостуват български състави и изпълнители, да гледат български филми и театрални постановки. Това са въпроси, които следва да уредят на междуправителствено равнище, за което ще се опитам да съдействам както в рамките на визитата, така и в България.

Протоерей Никола Стойков

Игор Пушков

Протоерей Николай Стойков не принадлежи към известен български свещенически род, каквито например са родовете Чакир, Панайотови, Берови, Агура. Неговата личност ни интересува преди всичко като представител на българската интелегенция в Бесарабия и автор на редица творби, свързани с историята и културата на бесарабските българи.

Сведенията за живота на Н. Стойков са оскъдни, но все пак достатъчни, за да отбележим най-важните моменти от неговия жизнен път. Роден на 1 януари 1874 г. в семейството на дякон Мартинион в с. Кулевча, Акермански уезд. С цялата суровост и строгост на живота и бита, който царя в дома на свещенослужителя, Н. Стойков е бил подготвен към пастирския път. Но най-вероятно изборът на професия да е бил направен от неговия баща. Кандидатства в Кишиневската духовна семинария, където завършва пълния курс през лятото на 1897 г. След една година е ръкоположен в свещенически сан в новосъздадената черква в с. Успенское. През 1899 г. младият свещеник е преместен в българското село Главан, където освен основните си задължения изпълнява и други дейности. Така през 1900-1913 г. е бил помощник "благочиннико", а през ноември 1910 г. е депутат от четвърти окръг на Акерманския уезд. Но най-главното е, че отдава всичките си сили за написване на научния труд "Българските колонии в Бесарабия в их прошлом и настоящем". Това желание е предизвикано от непълнота в съдържанието на трудовете на А. Зашчук, А. Клаус, И. С. Иванов, А. Скалковски. Техните изследвания са свързани най-вече с периода на българската колонизация в Русия през първата половина на XIX в., а времевият отрязък от последните години на XIX – началото на XX в. не е проучван от никого.

През 1910-1911 г. няколко глави от неговия труд под формата на отделни статии са обнародвани в Кишиневските епархиални ведомости, а после в трудовете на Бесарабското църковно-историко-археологическо общество. За написване на труда си Н. Стойков използва данните на руски и български автори, църковни летописи за български села от Бесарабия, статии и бележки от "Епархиальных ведомостей", а също така и официални документи.

В труда си, състоящ се от четири глави, авторът се спира на религиозно-нравственото състояние на българските преселници и духовенството в България по време на преселничеството (1792-1830 г.), през периода на развитието на колонията в Русия

(1830-1879 г.), както и в годините на прехода (1879-1909 г.). Изследователската периодизация позволява да се правят сравнителни анализи и в същото време дава информация за определени изводи.

В очерка се разглеждат процесите на училищното и църковното развитие в българските села, изброяват се суверените виждания и методите на тяхното изкореняване. При това за суверен авторът счита елементи от календарната обредност на българите, баянията. За по-добро разбиране на нравственото състояние на колонистите той дава примери от семейните отношения, от отношенията към вярата и религията. Въз основа на своите проучвания Н. Стойков стига до извода, че българските колонисти "при православной вере продолжают держаться языческих и заимствованных у турок обрядов и обычаев", а тяхната вяра носи не външна, а по скоро вътрешна насоченост. Между положителните качества на българите авторът отбелязва гордото благородство, гостоприемство, отзивчиво сърце, желанието за благотворителност и пълно отсъствие на секти.

Да реализира замисъла си Н. Стойков не успява, тъй като е изпратен в град Армавир, Кубанска област, и назначен за законоучител в мъжката гимназия. Тук той е и инспектор на религиозните приходи във висшите начални училища и председател на съюза на свещенослужителите "Св. Николай". Като учач се държи специален изпит през 1913 г., след което става преподавател по руски език и заместник-директор в реалното училище (1919 г.). С идването на съветската власт се намаляват часовете по закон Божи, поради което през 1922 г. той е назначен за свещеник в град Богословск, Кубанска област. След три години работа тук той заминава отново за Бесарабия, която вече е под румънска власт. Приемайки свещеническата длъжност в с. Тузлъ, Акермански уезд, той продължава пастирската си дейност.

Н. Стойков през 1930 г. е член на Епархиалния съвет, делегат от първи окръг на Акермански уезд и Бесарабския духовен съюз (1926-1938 г.), а след разпадането на обществото остава член на Духовния съюз.

На 1 май 1934 г. е преведен в г. Белгород-Днестровски за свещеник в черквата "Св. Георги" – първата каменна черква, построена от български преселници в Бесарабия. Тук той служи до 1949 г. и е седмият и последният свещеник в нея.

Една от последните творби на отец Николай е посветена на българския приход и черква "Св. Георги" в г. Чатгате-Албе.

По време на своята дейност той не веднъж е награждаван, а през 1926 г. е дори избран за член на Протоерейския съвет.

Религиозно на преселниците

Предлагаме откъси от статията на Н. Стойков, публикувана през 1911 г. в трудовете на Бесарабското църковно-историко-археологическо общество (брой 6 е посветен на религиозно-нравственото състояние на българите-преселници.

... Преселвайки се в Бесарабия, българите доста дълго живяха обособено от другото население на своята нова родина. Те се затварят в тесния кръг на религиозно-нравствените идеи, наследени от предците си. Тук те продължават да живеят по същите правила на религиозно-нравствения си живот, по каквито са живели в родината си. От България те дойдоха със свои свещеници, които им бяха дълго време първите и единствени учители и ръководители в живота

... Намирайки се под двойна власт: в политическо отношение това е турското рабство, а в религиозно – тежката власт на гръцкото духовенство, българите трябваше да понасят двойните удари и унижения, които носеха отрицателно влияние на техния бит и нрави.

... Гърците чрез посредничеството на своите наставници – висшето духовенство, изопачаваха нравите на българите, потискаха тяхната националност и почти изхвърлиха българския език от техните книги, заменяйки го с гръцки. Висшата йерархия на българската църква въобще не се интересуваше нито за националното, нито за духовното развитие на народа. Това не важи за нисшето духовенство – представители от народа, на което му са скъпи националните и религиозните нужди на народа. Но да реагира на народните потребности или най-вече да ги създава, то не е в състояние, защото и то донякъде е невежествено и грубо, суверено и с не висока нравственост. А това е в услуга на гръцкото духовенство.

... Безграмотното духовенство с цялата си близост до народа, от чията среда непосредствено произ-

нравствено състояние от българските колонии в Бесарабия

Николай Стойков

лиза, не е могло да даде религиозно възпитание, защото е имало изопачени представи за християнството, за догмите, за нравствеността. Поради тази причина народът затъвал в невежество с инстинктивната привързаност към християнството, към вярата.

... Намирайки се в Бесарабия на непринадлежащи на тях земи, българите-преселници живяха без надежда в утрешния ден. Мислеха само за храна, облекло, жилище – за друго нямаше време да се мисли, а това отхвърляше на задно място духовността. Подобните условия не могли да повдигнат на високо ниво религиозно-нравствения живот. Но това бяха само първите години – години на адаптация, на ориентиране, на реализация.

... До 1830 г. религиозно-нравственото състояние на преселниците се определя с ниска процентност поради малкият брой на училища (две на цялата колония и 33 черкви). В биографичния очерк на свещениците от колонията Чадър-Лунга за училищната система се казва, че свещеникът обучавал децата в училището, което се е намирало в сградата на неговата къща. Е, било необходимо да изминат 40 години, за да има във всичките колонии училища и черкви.

... Както бе казано по-горе, българите дойдоха в Бесарабия със своите свещеници-учители. Те притежаваха невысоко религиозно-нравствено образование поради определени причини. Битовото им ниво на религиозна компетентност не могло да има благотворно влияние върху народа. За това положение свидетелства и А. Зашчук в труда си "Материалы для географии и статистического описания России", Спб. 1862, с.394: "Быт сельского священника в Бессарабии ничем не лучше быта небогатого Царанина, от которого сельское духовенство можно иногда отличить только по одежде и бороде." Повече от половината свещенически места заемали лица, не получили образование, незнае-

щи нито дума по руски, умствено и нравствено неразличаващи се от останалата маса. Тези свещеници извършваха богослужението неосмислено, небрежно. Черквата доста малко е привличала хората дори през празничните и неделните дни. Знанието само на "Отче наш" подчертава безграмотността на най-основните молитви. В статите си за руските българи И. С. Иванов със скръб пише, че нравственото състояние на българите и до сега (1864 г.) е на ниво патриархалност. И това е естествено, защото откъде да се вземе тази искана грамотност, кой да я повиши и тълкува. Макар и малко на брой, но такива радатели за религиозно-нравственото е имало.

... Някои от тогавашните свещеници водеха и предприемаха най-различни методи за издигане равнището на религиозната нравственост. Ето например свещениците следяха кой непостоянно или въобще не посещаваше богослуженията. И по време на най-големия празник след богослужението той с цялата процесия се отправя в дома на "виновника" и тържествено под съпровод на черковните камбани го довежда в черквата на литургия. Този метод е бил доста полезен, защото имайки предвид самолюбие на българина, всеки се стараел да не допусне подобен всенароден позор. Особени мерки взимаше свещеникът, ако някой от българите реши да работи в празничен или неделен ден. Свещеникът се преоблича в обикновено облекло, яха коня и тръгва да обикаля селото и нивите, за да види кой къде работи. Определяйки кой се е провинил, на следващия ден той вика "виновниците" и взема от тях глоба, която отива за нуждите на черквата.

... Тези методи довеждаха и до отрицателно влияние – растеше недоволството на българите, и те с недоверие се отнасяха към свещениците. А това ще рече, че нравствеността качествено не се е променила през първите години.

Руският паметник в София

Той е първият, издигнат в София с руски средства в памет на освободителите на града на 4.1.1878 г. Дава име и на площада около него.

Построен е от бял дялър камък през 1881-1882 г. На лицевата му част върху мраморна плоча е изписано: "Въ царстваніи Александра II-го императора всероссійского волею и любовью его освобождена Болгария. 18 февраля 1878 г.", а над нея, изработен също от мрамор, е поставен медальон с руския държавен герб, кръстосани оръдия, знамена, оръжия и знака на ордена "Св. Георги". На обратната страна, по посока на Витоша, е оставена мраморна плоча с надпис: "Не намъ, не намъ, а имени твоему, 1877-1878 г.". Около паметника в кръг е оформена постоянно поддържана цветна градинка.

Писмени сведения за автора на мемориала не са запазени. В "Паметници на столицата София", издадена в София от Н. Ганев през 1939 г., авторът предполага, че паметникът е дело на В. Й. Шервуд или на арх. Вокар. В сведенията, дадени от Н. Ганев на Съюзническата комисия през 1945 г., се изказва предположение, че той е творение на Шервуд.

Откриването на Руския паметник и неговото осветяване става на 29 април 1882 г. От тогава и до днес това място е почитано не само от жителите на столицата, но и от нейните гости. И не само на официални празници, но и в обикновени дни на него винаги има цветя на признателност към освободителите.

Иван Иванов

СВЕТИ ГЕОРГИ НА ЗНАМЕТО НА СТЕФАН ВЕЛИКИ

Доц. д-р Г. Атанасов (Силистра)

В богатата средновековна литература, посветена на Св. Георги, липсват преки податки за формирането на иконографията Св. Георги на трон, което обяснява по-късната ѝ поява и ограниченото ѝ разпространение. Може би е изведена логически от средновековните творци при по-свободна интерпретация на Чудото на Св. Георги с дракона.

Макар и инцидентно, тази иконография се среща през XII-XIII в., когато освен Св. Георги в същата поза се представят Св. Димитър и Св. Тодор. След края на XIV-началото на XV в. тя обаче остава запазен периметър единствено за Св. Георги.

Най-голямо разпространение иконографията Св. Георги на трон бележи върху паметници от края на XV - XVII в. Сред тях вниманието ни задържа знамето на Стефан Велики от самия край на XV в., съхранявано в Букурещ, където Св. Георги е показан върху трона и с лилиевидната корона на молдавските владетели. Като добавим и газения под краката на светеца дракон, установяваме поредната контаминация между икографията на светеца-триумфатор и владетеля-триумфатор – една традиция, чието начало е още в класическото византийско изкуство от X в., пренесено в поствизантийското пространство от XV в.

Описаната победа действително е триумф, който оправдава както трона, така и коронясването на светеца от ангели, показани върху знамето на Стефан Велики. Обикновено се смята обаче, че диademите върху главите на светците са всъщност мъченически венци. Това по принцип е вярно, но в някои случаи, сред които е и разглежданият, очевидно става дума за триумфални сюжети, които се припокриват напълно с триумфалната императорска иконография. Ето защо тронът и короната на Св. Георги са по-скоро регалии на победата, следващи една традиция,

която живее непркъснато във византийското императорско изкуство. Подобно тълкуване се подкрепя още от проснатия пред трона победен дракон и специално формата на короната върху знамето на Стефан Велики, която е по-скоро кралска, отколкото типичния мъченически венец. Действително, короната с лилий, овенчаваща главата на Св. Георги върху

знамето, се припокрива напълно с короната, с която е представен самият Стефан Велики върху фреска от края на XV в. в манастира Путна. Прочее, ето още едно потвърждение за сливането на християнската и императорската иконографии, но пренесено вече в поствизантийското пространство. Не бива да забравяме още, че специално в края на XV и началото на XVI в. Стефан Велики практически се явява най-могъщият владетел в православния християнски свят, най-шедър дарител и опора на Атонските манастири. А тъкмо по това време, редом с останалото, атонското монашество формира мнения и

изпраща идеологически, политически и художествени послания към целия православен свят. Като добавим, че тогава, единствен от православните владетели, тъкмо Стефан Велики се противопоставя успешно и дори побеждава турските ислямски армии, и като знаем, че ислямът се персонафицира със змея, то сцената върху бойното знаме на молдавския господар не бива да изненадва. Даже оставаме с впечатлението, че творецът, изработил знамето, е търсел определени идеологически и художествени внушения, представяйки кападокийския светец с короната и върху трона на молдавския владетел. Не само е илюстрирал факта, че Св. Георги е патрон-закрилник на Стефан Велики и молдовската армия, но индиректно е загатнал, че за православните Стефан Велики се явява земно превъплотение на св. Георги Победоносец. Ето защо определено заставам зад идеята, че знамето на Стефан Велики е сред ярките паметници, върху които наблюдаваме сливане между иконографията на кападокийския светец и владетелите-християни. Ако началото на този процес се долавя още при императорите от македонската династия през X-XI в., то тук регистрираме неговия завършек. Това сливане /контаминиране/ на владетелската и християнската иконографии върху знамето намира своя апогей и чрез газения от Св. Георги дракон. От една страна Чудото на Св. Георги с царкинята действително завършва със сцената, когато пред погледа на удивените граждани Св. Георги убива омаломощения звяр, след което хората му целуват нозете и ликуват. От друга страна газенето на победния противник влиза още в ранновизантийския императорски церемониал като символ на владетелския триумф. В този смисъл сцената Св. Георги, увенчана с короната на Стефан Велики, има съвсем определени внушения.

Уважаеми приятели...

от стр. 1

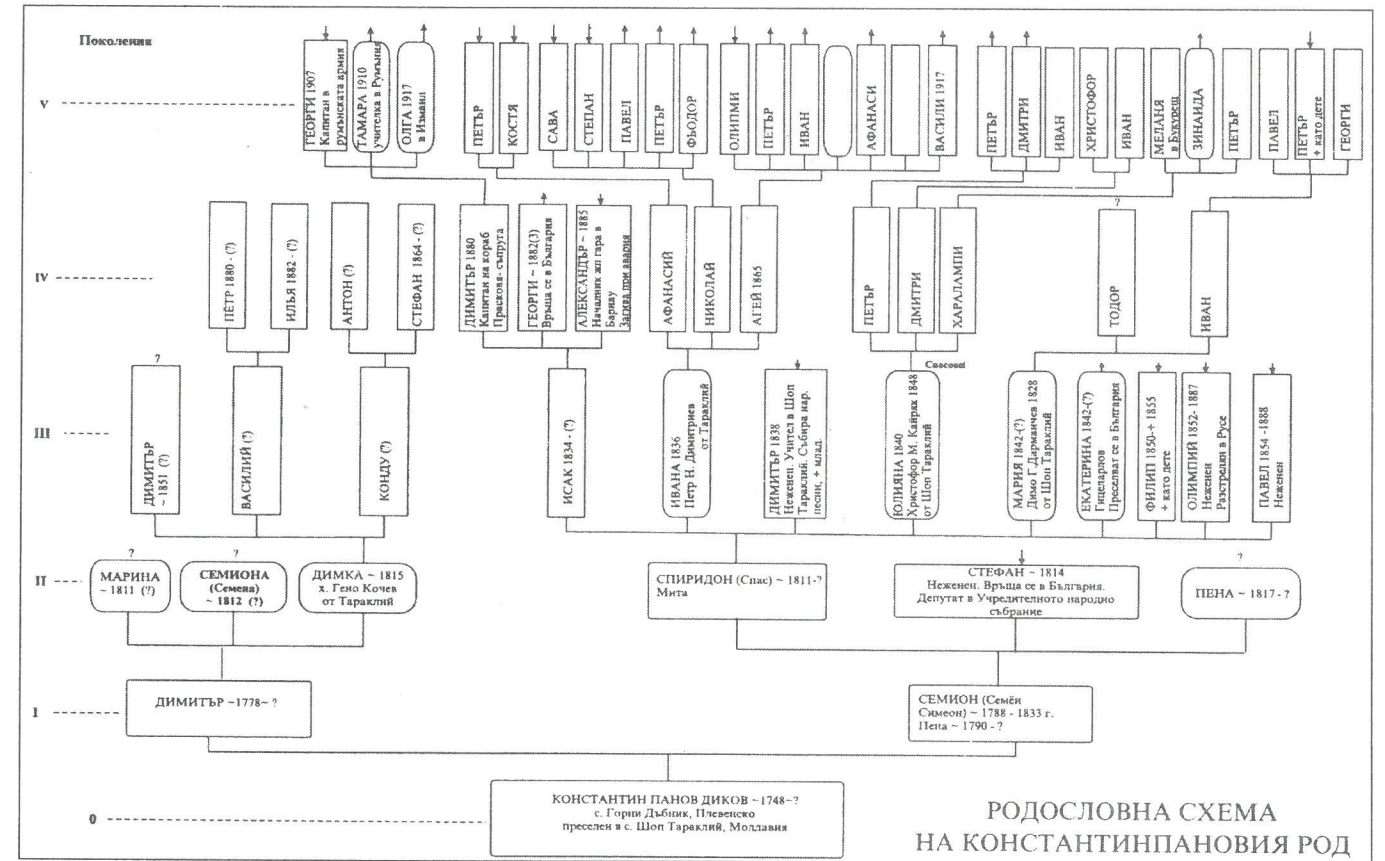
Юбилеят широко се отбелязва в нашата република. Например нашето дружество в деня на 165-та годишнина от рождението на Васил Левски прие конкретен план, който включва различни прояви: научни срещи, лекции, изложби, екскурзии, конкурси, издаване на книги и т.н. Вече много от тях са реализирани, Надяваме се, че нашите сънародници ще се запознаят по-задълбочено с миналото на българ-

ския народ, неговите забележителни върхове, сред които на първо място е възстановяването на българската държавност в резултат на Руско-турската война от 1877-1878 г.

Една от задачите ни е да приобщаваме младежта към българистичните проблеми. Ето защо в този брой доста място заемат материалите, подготвени от начинаещи изследователи. Още повече, че те разкриват много важни за нашата българската общност въпроси.

Започваме да изпълняваме и друга своя задача, като отразяваме различни прояви на нашето дружество и изцяло на диаспората. И една от забележителните акции е издаването на книга втора "Родословные древа Тараклий", дело на нашия неуморим краевед Петър Кайряк. Съобщавайки тази радостна новина, ние от все сърце поздравяваме заслужилия автор и му пожелаваме живот и здраве, успешно завършване на следващата, трета по ред книга!

ПАНОВИ – РОД С ТРАДИЦИЯ И СЛАВА

Под това заглавие родоизследователите Лазар Георгиев от София и Петър Кайрак от Тараклия обнародват в брой 3-4 от тази година обширна статия за Константин пановия - Диковия род от плевенското село Горни Дъбник, преселено през 1778 г. в бесарабското село Шоп Тараклий (днес гр. Тракия). Приложена е на една страница и родословна схема, от която графично се виждат клоновете и тяхното развитие или замиране. Не са показани потомците, преселили се преди и след освобождението на България от османско иго в пра- родината, тъй като това е въпрос на ново проучване на изворите и проследяване по мъжка и женска линия на наследниците до днешно поколение.

Авторите се задоволяват с графичното изобразяване на разклоненията и схематичното посочване на развитието на клоновете и най-главното - изтъкване на двама от родословното дърво - Олимпий и неговия по-малък брат Павел Панови, които участват в освободителното движение в България, там намират и смъртта си. По този начин посвещават изследването си на 150-годишнината от рождението им в Тараклия и възкресяването на техния подвиг.

55 години

БЕНДЕРСКИ АВТОРЕМОНТЕН ЗАВОД

Към края на 1947 г. на територията на Бендерската крепост беше създадена стационарна авторемонтна работилница за войкови и граждански автомобили. На 1 юли 1968 г. тя получава ново название - Завод за ремонтване на авто-тракторна техника, включително и капитален ремонт на автомобили ГАЗ-51А, ГАЗ-63 и техни агрегати. На основа на ГАЗ-51 бе създаден автобус АП-4 ("Шараповец"). От 1983 г. се ремонтират и КАМАЗ-ове. През 1993 г. предприятието бе названо "Бендерски авторемонтен завод". Директор стана Николай Богомолов, главен инженер Николай Караиванов, от с. Твардица.

След реконструкция и модернизация предприятието се преобразува в СП ЗАО "Днестър-Авто". Един от заместник-директорите става П. Жеков, известен и като спонсор на редица родолюбиви прояви. Днес предприятието е едно от водещите в Приднестровието, намерило своята ниша в системата на пазарната икономика в ОНД, разшири своята дейност и спечели авторитет на световния пазар.

На това предприятие, на неговите хора поетът Атанас Стоев от Варна, преподавател по български език и литература в село Паркани, посвети своята нова творба, която също отпечатваме в броя.

НА ГОСТИ В КИШИНЕВ

Добринка Колева (София)

Случи ми се да посетя Кишинев. И се замислих как ние българите, потопени във всекидневните си грижи и проблеми, почти не се интересуваме от съдбата на помалките от нас държави, които не могат да допринесат с нищо за по-бързото ни присъединяване към Европейския съюз. Едва ли сънародниците ни знаят нещо повече за Молдова, освен, че е една от бившите републики на разпадналия се вече Съветски Съюз. И аз очаквах да видя една държава, носеща още белега на онова време. А се случи точно обратното. Кишинев се оказа чист и подреден град, без просяци, бездомни кучета и накичени сергии по улиците. Центърът на града е просторен от софийския, радва се на голям площад с арка, два прохладни и чисти парка – парка “Щефан чел Маре” (бившия парк “Пушкин”) и парка пред Катедралния събор и никъде няма безразборно паркирани автомобили, което не може да се каже за София. Само градският транспорт и продавачките в ЦУМ-а напомнят за старото време. Тролейбусите са стари и много друсат, но за сметка на това има редовни маршрутки, които работят до късно след полунощ.

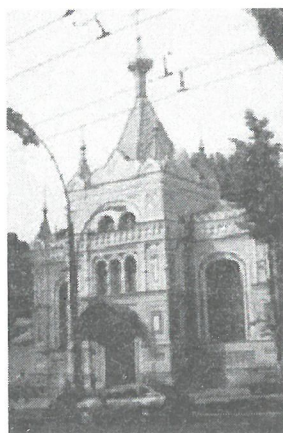
В Централния универсален магазин всички продавачки са в еднотипно облекло тип “манти”, а зад тях щандовете са отрупани с невероятно количество разнообразни стоки, скъпи парфюми и маркова козметика. Има и верига супермаркети, където обслужването е на невероятно високо ниво, а хранителното разнообразие е завидно.

Жителите на столицата се радват на огромни паркове, дълги около 3-4 километра, разположени между отделните жилищни комплекси, в които задължително има езеро с лодки. През лятото Кишинев е потънал в зеленина, покрай всички главни булеварди има много дървета, освен това градът може да се похвали и с около 20 езера.

В страната се среща интересен билингвизъм – ако някой иска да те попита нещо, първо ще започне на официалния държавен език, който си е чисто и просто румънски, а ако види, че не разбираш, минава на руски. Почти всички табели и информация са на молдовски, някъде има и на руски. Руският език няма статут на официален, но много от гражданите владеят само него и не толкова добре

официалния език на държавата. Има вестници, телевизионни и радиопредавания и информационни емисии както на молдовски, така и на руски.

България трайно присъства в живота на града. Има улица, носеща името “Христо Ботев”, паметна плоча на поета, българска гимназия “Васил Левски”, българска библиотека “Христо Ботев”, обелиск в чест на българските опълченци по време на Руско-турската освободителна война, кино “Шипка”, което, за съжаление, вече е затворено, предавания на български език по националната телевизия, три български организации: Българска община, Българско дружество “Възраждане”, Научно дружество на българистите в Молдова и ... около 100 000 етнически българи в цяла Молдова.

Черква “Св. Николай”

Втори събор на българите в Украйна

Елена Николова
участничка в събора

Вторият събор на българите в Украйна започна на 16 август с митинг и шествие до могилата на хан Кубрат край село Мала Перещепина. На самата могила пред паметника на великия хан, с развети български знаменца, слушахме вълнуващи речи и приветствия: от гостоприемните украински домакини, от организаторите и българите по цял свят - успели да пристигнат или изпратят писма, факсове, имейли. Отрупахме паметника с венци и цветя, сведохме чела в знак на почит към безсмъртните идеи и дело на хана.

Следобед вече бяхме в близкия град Нови Санжари. В сградата на Новосанжарската районна държавна администрация бяхме приети от домакините, предоставили цял етаж на разположение на гостите и участниците в Събора. Там бяха прожектирани български филми, имаше фотоизложба, отразяваща паметни за българската общност в Украйна събития, открита бе кръгла маса с участие на видни учени, слависти и българисти. Представен бе научният труд на проф. д-р Иван Стоянов, доц. Елза Стоянова и И. Д. Дадиверин “Българският език в Украйна”.

Вечерта се отправихме към Парка на културата, където местни самодейни колективи започнаха фолклорния фестивал на

украинското и българското народно творчество.

На другия ден до обяд на стадиона спортисти и участници в събора демонстрираха своето майсторство. Особено усърдие проя-

виха Иван Серт от Одеса и Петър Ранков от Румъния, които се проявиха в няколко дисциплини. Следобед продължиха заседанията на Кръглата маса: изнесени бяха стойностни доклади и научни съобщения. Разгоря се дискусия за необходимостта от съхраняване на българския език и овладяване нормите на съвременния книжовен. Участие взеха фактически всички присъстващи - учени, писатели, журналисти, активисти на дружества. Вечерта отново бях-

Николай Габер пред паметника на хан Аспарух - основател на България, син на Великия Кубрат

ГЛАСЪТ НА БУДЖАКА

Иван Кавалов

Времената се менят, текат. И годините, шеш не шеш, натежават. Ето че и нашият именит сънародник Иван Бас, народен артист на Република Молдова, навъртя 70 лазарника и с добро самочувствие чества своя кръгъл юбилей.

Направим ли днес ретроспекция на изминатия от певеца жизнен път, ще можем с пълно основание да кажем, че Иван Бас (“Не съм никакъв бас, казва, аз съм баритон!”) е гласът на нашия южен Буджакски край – един пъстър свят, населен с българи, гагаузи, молдовци и други народности, определили всъщност неговото многоезичие и до известна степен творческото му “верую”.

Иван Бас е истински народен певец, станал такъв много преди да дойде официалното му признание. Обичан е от млади и стари, от българи и гагаузи, от молдовци и украинци, с една дума, от всички почитатели на таланта му. Неговият мек лиричен глас, “кадифен” тенор, неповторим стил, оригинален маниер на изпълнение ласкаят ухото на слушателя. Добре познат навсякъде у нас и извън пределите на Молдова, той и днес е очакван с драго сърце в нашите домове, най-вече в Буджакския край, в родното му село Кирсово, където му е вързан пъпа, където близо две столетия живеят заедно българи и гагаузи. Българинът Иван Бас е гордостта и славата на това голямо наше селище, познато още под името Башкьой.

Израснал в многодетното семейство на Боньо Бас, рано останал без баща, минал през тежката школа на живота, познал горчилката на гладните години, той, малкото момче от улица Черковна, през 1946-а е изпратен в един от детските домове в районния център Комрат, откъдето по-късно бива прехвърлен в град Белци. Тук подрастаният момък завършва селскостопанско училище (в скоби ще отбележим: не случайно днес любимото му занимание е

и народни състави. Нима може да забравим твърде популярния навремето джазов ансамбъл “Букурия” с ръководител Шико Аранов? По-възрастните хора и днес още помнят едни от най-популярните естрадни песни на Иван Бас – “Молдавските нощи”, “Ръката си подай ми”, “Аурика”. Последната е посвещена на дъщеря му Аурика (Златка).

Разнищим ли спомените, ще видим, че повече от половин столетие Иван Бас се е трудил на попрището на културата и изкуството – завеждащ клуб, художествен ръководител, хоров диригент и преподавател, солист в Държавната филхармония, а впоследствие – в оркестъра за народна музика “Фолклор” към Държавния комитет за телевизия и радио.

Засега Иван Бас е единственият наш най-изтъкнат професионален изпълнител, направил достойни на своята широка аудитория българската народна песен.

– Иска ми се, – казва той – и ние да сме, дето се вика, по като хората, да не вървим с наведена глава и да не се чувстваме като беден роднина.

Язык, че засега той е само един у нас! – Имам – подхваща разговора събеседникът ми – над 100 български народни песни, а общо взето – около 300.

Нищо удивително. Репертоарът му е изпъстрен с даровни песни – български, гагаузки, молдавски, руски, украински и

пчеларството). След време вече е в Кишинев и учи в музикалното училище “Щефан Няга”: канто при Николай Киоса и хорово дирижиране при Ана Рашкован. С други думи, получава две специалности.

Оттук започва истинската му творческа биография. Иван Бас е солист в прочутия оркестър за народна музика “Флуе-раш” с незабравими виртуозни пигулар Сергей Лункевич, народен артист на СССР. Работи и с много други естрадни

и народни състави. Нима може да забравим твърде популярния навремето джазов ансамбъл “Букурия” с ръководител Шико Аранов? По-възрастните хора и днес още помнят едни от най-популярните естрадни песни на Иван Бас – “Молдавските нощи”, “Ръката си подай ми”, “Аурика”. Последната е посвещена на дъщеря му Аурика (Златка).

Разнищим ли спомените, ще видим, че повече от половин столетие Иван Бас се е трудил на попрището на културата и изкуството – завеждащ клуб, художествен ръководител, хоров диригент и преподавател, солист в Държавната филхармония, а впоследствие – в оркестъра за народна музика “Фолклор” към Държавния комитет за телевизия и радио.

Засега Иван Бас е единственият наш най-изтъкнат професионален изпълнител, направил достойни на своята широка аудитория българската народна песен.

– Иска ми се, – казва той – и ние да сме, дето се вика, по като хората, да не вървим с наведена глава и да не се чувстваме като беден роднина.

Язык, че засега той е само един у нас! – Имам – подхваща разговора събеседникът ми – над 100 български народни песни, а общо взето – около 300.

Нищо удивително. Репертоарът му е изпъстрен с даровни песни – български, гагаузки, молдавски, руски, украински и

много други, с които той е обиколил света.

През цялата история на бесарабските българи за пръв път Иван Бас разкри пред самите тях и пред останалите почитатели на българската народна музика неповторимото богатство на нашия фолклор.

В Радио Молдова е записал голям брой произведения на разни езици. С негово участие Молдавската телевизия е заснела музикалния филм “Скъп ми е родния край”, а студията “Молдова-филм” – лентите “Молдавска рапсодия” и “На път за Кишинев”. Български и гагаузки песни в негово изпълнение звучат и в редица други филмови продукции.

С течението на времето, може би и с малко закъснение, но идва и призиванието. През 1967 г. Иван Бас е удостоен с почетното звание “Заслужил артист на Република Молдова”, през 1989-а – “Народен артист”, а през 1996-а е отличен с Орден на Републиката. С това официално се признават цялостното му песенно творчество, високия професионализъм и заслугите му в популяризирането на нашия фолклор.

Какви мисли вълнуват днес народния артист Иван Бас?

– Буджакският край дава обилна храна за сериозни проучвания в българската фолклористика. Нашето тукашно племе е запазило богато народно съкровище. Навремето проф. д-р Николай Кауфман успя да събере в южните краища на бившия Съюз и да издаде два солидни академични тома с над 2500 български народни песни. Нашият земляк доктор хабилитат на изкуствознанието Петър Стоянов е подготвил за печат обемно изследване по същата тематика, но за съжаление вече години наред не може да си издаде книгата.

Ами знам ли аз – продължава Иван Бас, – може би младите ни специалисти, които завършват Твардишкия колеж, българските музикални вузове, ще бъдат по-късметлия и ще допринесат за събирането и съхраняването на фолклора ни. Надявам се да израснат и млади таланти. Нали имаме вече начинаещи. Да се надяваме. Все пак днес имаме къде по-големи възможности за реализиране на целта ни.

Това топли родолюбивите чувства на артиста и човека Иван Бас.

Не ни остава нищо друго освен да му пожелаем живот и здраве и да види реализирани своите копнежи.

ме в Парка на културата - този път на гала-концерт. Българското фолклорно и съвременно изкуство достойно представи ансамбъл “Извор” от село Чийший, Болградски район, Одеска област.

Настъпи дългоочакваният 18 август, когато по програма трябваше да се проведе акцията “От бащата към сина”, организиран поход до могилата на хан Аспарух в Запорожие (предполагаемия гроб на хана). Пристигайки на обявеното място (пред сградата на Запорожката областна телевизия), дочухме за недоразумението между местните власти и организаторите на Събора – не са издействани необходимите разрешения и оформена документацията, за да бъде монтиран паметникът на хан Аспарух в града.

Тръгнали по едно и също време, но с различни превозни средства, участниците пристигнаха и кой разбрал, кой не разбрал, се опитаха сами да свалят от микробуса постаментата и паметника на хана (тежачи над 1 тон)! Последни пристигнаха изпълнителите от ансамбъл “Извор” и с тяхната решаваща помощ, ползвайки дъски, греди и въжета от околните строежи, участниците в Събора монтираха паметника.

Това беше неопишуемо вълнуващ момент! Всички се радваха и плачеха едновременно. Няма да забравя реакцията на едно младо момиче, което неудържимо и на висок глас ревеше, че няколко души от по-възрастните му се притекоха на помощ.

На другия ден по обяд вече бяхме в Киев

– на Научно-практическа конференция за украинско-българските културно-исторически връзки и тържествено закриване на Събора. Вечерта научихме за изчезването на паметника. Останалите два дни в Киев преминаха под знака на този потресаващ факт. Направени бяха постъпки за изясняване на истината. Инициаторът за провеждане на Събора и председател на неговия Постоянен комитет Николай Габер даде пресконференция, за да уведоми медиите и обществеността. Със свойствената си решимост и упоритост той бе поел отговорността да се спази предвабителната програма за деня и акцията “От бащата към сина” продължи.

Новини от България

• В последния ден на декември т.г. България спря работата на блок I и II на атомната електроцентрала "Козлодуй". Според искането на Брюксел - за да се приобщи страната към Европейския съюз, през 2006 г. трябва да спрат работата си и блоковете III и IV. За да се компенсира производството на електроенергия, която България изнася в съседните ѝ страни, правителството реши незабавно да пристъпи към "размразяване" строителството на недовършената преди 1990 г. атомна централа "Белене" на Дунава, за която ще са нужни около милиард и половина долара.

• Български и румънски експерти от Смесения комитет по проекта за изграждането на моста Видин-Калафат на Дунава потвърдиха решението строителството на Дунав мост II да започне през есента на 2003 г. Българският парламент ратифицира договор за заем от Европейската инвестиционна банка за 70 милиона евро. Други 70 милиона евро ще бъдат взети от Европейската комисия. До момента френското правителство дава безвъзмездно 500 хиляди евро за проучване, а германското - 470 хиляди евро. Осигурени са и други средства от международни организации.

• Починалият през август т.г. родолюбив българин от Швейцария Теодор Делчев Димитров, работил 34 години в системата на ООН в Женева, роден от град Панагюрище, е завещал на родината си България имоти за милиони евро: престижна къща с двор, замък от XIX век с изглед към езерото Леман и други богатства.

Детски ансамбъл към българския център в Болград

Областен център за българска култура в Болград

В. Богдев
методист в центъра

Областният център за българска култура в Болград (Украйна) бе създаден с решение на Одеската държавна администрация № 350 / А-96 от 18 юни 1996 г., но фактически той заработи от 10 декември 1997 г. Главните му цели са да работи за запазване и развитие на българската култура, за естетическо и духовно възпитание на населението на етнографска основа:

- масово-просветна дейност;
- научно-методична работа;
- развитие на фолклора;
- библиотечно-библиографско обслужване.

Задачите му се изразяват в популяризиране на българската култура и български език; възраждане на българските традиции, обреди, обичаи. Свързан е с областното управление на културата, генералното българско консулство в Одеса, районния "Отдел култура", Асоциацията на българските културни общества и организации в Украйна и дружествата в Болград "Св. св. Кирил и Методий" и "Хан Аспарух". В перспектива той си поставя задачи да развие на по-широка основа връзките с обществените организации и държавни учреждения в България като Министерство на културата, Национално-историческия и Национално-етнографския музей в София, Етнографския музей и Дом на българския хумор в Габрово, Македонския дом във Варна и др.

За просветителската, научно-методическата и информационната работа центърът публикува в такива вестници като "Одескиски известия", "Роден край". С районния в. "Дружба" е сключен договор за сътрудничество, като всеки месец в него излиза страница на български език "Другар".

Едновременно е сключен договор и с Измаилското издателство, което през 1998 г. издаде поемата "Мой роден град" на Иван Арнаут и сборника с прозаични миниатюри "Щрихи" на Тодор Стоянов.

През 1999 г. със съдействието на Одеската областна администрация центърът издаде сборника "Българска Бесарабия", който съдържа научни статии за български и гагаузки села в Молдова и Украйна. Съставителят на този сборник е научният

сътрудник Игор Пушков.

Темите на следващите сборници са за българските обреди и традиции, традиционната българска къща, манастири, църкви в български и гагаузки села в Украйна и Молдова. Подготвен за печат е вторият сборник "Българска Бесарабия", който съдържа материали от научно-практическата конференция "Събития и личности на родната история през XVIII-XIX век." През 2001 г. Центърът издаде "Информационен бюлетин", който съдържа кратка хронология за историята на Болград, хроника на българския възрожденски процес в Болград и Болградския район през 80 - 90-те години на XX в., за историята на Болградската гимназия.

В изложената зала на центъра постоянно се предлагат изложби на известни бесарабски художници. С голям успех бяха представени творби на И. Шишман, А. Кара, В. Дудник, С. Барилко и др.

В тази зала се уреждат мероприятия в навечерието на големи български празници и срещи с известни бесарабски поети като Т. Танасова, М. Бъчваров - Бондар, Н. Тодоров и други; канят се и присъстват гости независимо от възрастта, националността, вероизповеданието и социалното положение.

С помощта на семейство Константинови от с. Чийший (Огородное) в центъра бе открита част от етнографска българска къща, в която се уреждат седенки, уроци по история, екскурзии. Изграден бе детски фолклорен ансамбъл "Кокиче", който вече жъне успехи. Немалко бе направено и за изследване и събиране на вещи и предмети от бита, които представят от себе си истинско художествено-приложно изкуство.

На 13 юни 2001 г. заедно с Областния дом на народното творчество в Одеса бе открита изложба на майстори занаятчии от Болградския район в зала "Украинска скарбница". На 12 септември тази изложба бе представена на Втория български събор.

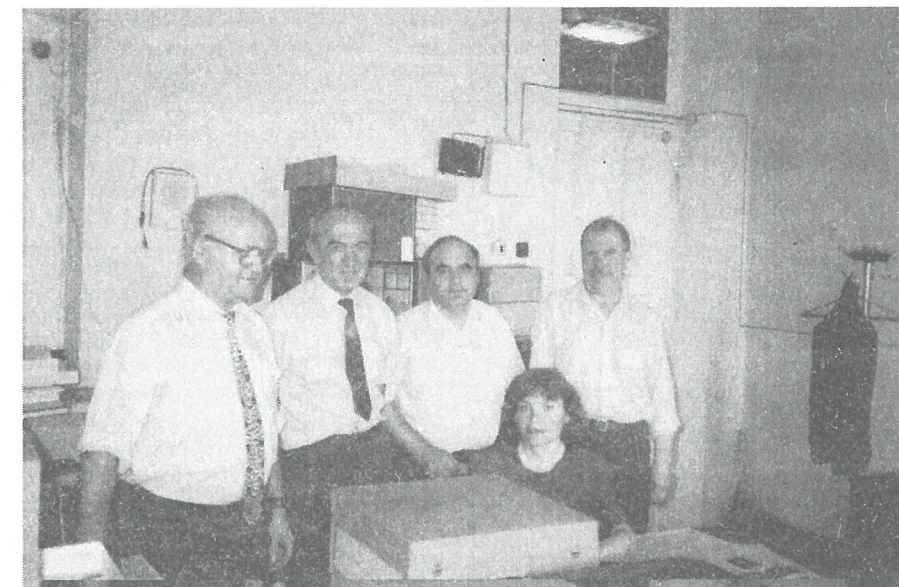
Центърът започна 2002 г. с активна издателска дейност. Появи се юбилейният сборник "Здравей Болград", посветен на 180-годишнината от образуването в Болград.

На 3 март бе организирано тържество по случай годишнината от освобождението на България от османско иго.

Центърът е готов да помогне на всеки, който се интересува от културата, традициите и миналото на бесарабските българи. В състояние е да представи всякаква информация от този род, различни исторически и етнографски справки, материали за историята на родния край.

Секция "Българистика" при Молдавската академия на науките в Кишинев

Ст.н.с., д-р Николай Червенков
зав. секция "Българистика" в Института за междуетнически изследвания към АН на РМ

По време на перестройката в Съветския Съюз изникна въпрос за откриване на специална секция, която да проучва проблемите на българите от Молдова. През 1989 г. подобна научна институция бе открита в рамките на Института по изкуствознание и етнология към Академия на науките на Молдова. Тук започват да работят вече утвърдени учени като първият ръководител на секцията доктор по история Сава Новаков, който беше автор на редица краеведчески работи, доктор на изкуствознанието проф. Петър Стоянов, събирач на българския фолклор от Бесарабия, доктор по история Иван Грек, автор на трудове по история на бесарабските българи, доктор по философия Евтимия Пейкова, която има интерес към българската етнография. В секцията бе поканен и лингвистът Николай Тодоров, който успешно започна да работи върху езика на бесарабските българи. След година в секцията премина и доктор по история Николай Червенков, който до тогава е ръководител на секция "История на държавите от Юго-Източна Европа" в Института по история към Молдавската академия на науките. От самото начало бяха включени и млади изследователи - Екатерина Челака, Владимир Калоянов, Елена Кападина, а малко по-късно и Емилия Банкова.

От 1991 г. секция "Българистика", която първоначално се казваше "Българоведение", стана една от секциите на създадения тогава Институт за национални малцинства към Молдавската академия на науките, който в момента има ново название - Институт за междуетнически изследвания.

Пред секцията стоеше задача за комплексно проучване на българската диаспора в Молдова. Затова тематиката на изследванията от самото начало бяха обширни, като обхващаха проблеми от история, етнография, езикознание и фолклор. Имайки предвид, че в секцията работеха подготвени специалисти, тук рано започнаха да се появяват монографии, сборници. През 1993 г. беше издаден първият сборник на секцията - "Проблеми езика, истории и култури болгарской диаспори в Молдове и на Украине" (Отг. ред. С. Новаков), в който бяха разгледани малко изследвани въпроси.

Макар и в по-малък обем, но бяха продължени изследванията, свързани изобило с българската история. Преди всичко бе публикувана научно-популярната книга на Николай Червенков "Васил Левски" (Отг. ред. Иван Грек, 1993), редица статии на И. Грек и Н. Червенков, посветени на проблеми от възрожденския период. Това са статии за уча-

По това време излезе монографията на Иван Грек и Николай Червенков "Българите от Украйна и Молдова: минало и настояще" (1993), която за пръв път в последните петдесет години обобщава историята на бесарабските българи. Тя беше високо оценена в многобройните отзиви и рецензии в Молдова, Украйна и България. През 1994 г. под редакцията на Иван Грек и Екатерина Челака беше преиздадена книгата на К.И. Миславски "Исторически очерк на гимназията "Император Александър III" в Болград". След две години - в 1996 г. - се появи и друг сборник, подготвен от секцията: "Страници истории и етнографии болгар Молдовы и Украины" (Отг. ред. С. Новаков).

С по няколко статии секцията бе представена в такива трудове като "Болградската гимназия. Сборник по случай 135 години от нейното основаване" (Науч. ред. Н. Жечев, София, 1993), (И. Грек, Е. Челака и Н. Червенков), "Българите в Средна и Източна Европа" (София, 1995) (И. Грек и Н. Червенков).

Макар и в по-малък обем, но бяха продължени изследванията, свързани изобило с българската история. Преди всичко бе публикувана научно-популярната книга на Николай Червенков "Васил Левски" (Отг. ред. Иван Грек, 1993), редица статии на И. Грек и Н. Червенков, посветени на проблеми от възрожденския период. Това са статии за уча-

тието на Георги Раковски в подготовката на втория браилски бунт 1841-1842, за последните години от дейността на Одеското българско настоятелство и др.

Секцията заедно с български и други институции организира едно след друго социологически проучвания - "Проблеми на съхраняване културната идентичност на българската общност в СССР (1990-1991)", "Актуални социални проблеми на българската диаспора в Украйна и Молдова" и др. Данните и анализите имаха приложно значение за българските и нашите държавни и обществени институции, като имаме предвид, че от началото на 90-те години се начеват първите практически стъпки към проблемите на българското население в Молдова както от страна на молдавските власти, така и от страна на България.

В първите години се извършваше голяма теренна работа, като се събираще материал за езика, етнографията и фолклора на бесарабските българи. Специалистите практически посетиха всичките български селища в Молдова.

Комплексните проучвания на секцията бяха особено важни за българската общност в републиката, която активизира своята дейност: създава свои обществени организации, провежда национални прояви, започна въвеждане на български език в училищата с български контингент деца и т.н.

(Продължение в следващия брой)

Българското отделение в Кишиневския педагогически университет

Елена Рацеева

Минаха повече от 10 години от първите стъпки на българското отделение във филологическия факултет на КГПУ "Крянг". Първите студенти, записали се през 1988 г., вече са завършили, имат дипломи за висше образование и с умиление си спомнят за най-хубавите си години в живота. А ние, преподавателите по български език и литература, когато споменаваме тези години, когато разглеждаме снимки и записи на телевизионните предавания с участието на нашите студенти, понякога сами не вярваме в очевидното: успехме!

Българското отделение стана реалност. То вече си има не само история, но и традиции. Още от самото начало на учебната година знаем, че на 1 ноември - Деня на будителите, ще гостуваме на Българския лицей "Васил Левски", знаем и това, че първата седмица на март (т.е. Баба Марта и Освобождението на България) традиционно е свързана с Дните на българската библиотека "Христо Ботев", за които обикновено с най-интересните прояви се представят българистите от "Крянг". В средата на март, по време на пролетната ваканция в средните училища, няколко активистки от българското отделение традиционно са в екипа на Републиканската олимпиада по български език и литература - тази традиция води началото си още от 1989 г. За 24 май - Деня на славянската книжнина и просвета - организираме научно-практическа конференция, срещи с писатели и поети, публична защита на дипломни работи, концерти, рецитали...

И още едно нещо знаем от самото начало на всяка учебна година: непременно ще има срещи на студентите от българското отделение с членовете на Научното дружество на българистите в Молдова, срещите, които се запомнят и със съдържателността си, и със сърдечността на обстановката. Тези срещи по чудесен начин съчетават научността на докладите на молдавските учени - българисти и тържествеността на студентските изяви - изпълнения на рецитали, народни песни, а също така изказвания и съобщения. Такова беше честването и на 200-годишнината на Юрий Венелин в Педагогическия университет "Йоан Крянг", на което гостуваха представители на българското и украинското посолство, а също

така и учени от Молдовската академия на науките. Председателят на научното дружество на българистите д-р Н.Н. Червенков и депутатът в парламента д-р И. Грек изнесоха доклади за живота и дейността на тази изключителна личност. Интересна беше и подготвената за случая изложба на книги. Сред много други прояви се запомни и рециталът "Поетите на демоническия дух". Осмислянето на българския демон Христо Ботев в контекста на световната поезия, съпоставянето на биографските и поетически паралели беше интересно и увлекателно, откриваше в нови направления като че ли отдавна известна информация.

Традиционно първата си педагогическа среща - своеобразно кръщение! - нашите студенти правят в България. Те изнасят първите си уроци пред ученици от Габрово, Варна, Стара Загора. И така е от самото начало. Дано да не прекъсне традицията. Обаче наистина е за съжаление фактът, че по-рядко, отколкото през първите години, имаме възможност да покажем България на нашите студенти. А когато заминаваме на практика, парите, с които разполагат базовите институции, които ни приемат, вече не стигат за сериозни екскурзии към българските светини. Рядко се случва да провърви така, както на випуска от 1998 г. Освен Стара Загора, където те упражняват педагогическата си практика, посещаваха Шипка, Казанлък, Сопот, Карлово, Калоян, Чирпан, Копрявица и София. Родните къщи и музеите на Вазов, Левски, Ботев, Яворов, Дебелянов, Каравелов, Гео Милев, Чудомир... Разбира се, след подобни екскурзии историята на българите и на българската литература се възприема много по-емоционално. Всъщност, българистите от нашето отделение са достойна част от българската диаспора в Молдова. Студентите от I до V курс представят едно цяло. И като в задружно семейство всички се вълнуват едни за други. И ако през септември - октомври всички първокурсниците се стараят пак да се представят достойно на факултетския "Бал на патетата", на пролет всички стискат палци пето-

курсниците добре да минат държавните изпити и защитата на дипломните работи. И това не са само думи. Наистина вече 5 години програмите, които подготвят първокурсниците от румъно-българската група, печелят челни места. А следващата есен второкурсниците внимават нашите нови "патета" пак да са на ниво.

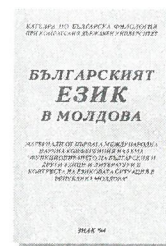
Всяка пролет студентите от 3-4 курс слушат защитата на дипломните работи и техните комплименти към петокурсниците са най-искрени, както и техния страх, че няма да могат така. Но всяка година съдържанието на дипломните работи се повишава.

Толкава дълго и толкова трудно вървахме към първия випуск, а сега така бързо се изнизват вторият, третият... Догодина ще дойде ред и на десетия випуск. Минават годините. Емоционалното отстъпва място на професионалното. Равнището на научните студентски конференции, тематиката и качеството на курсовите и дипломните работи, културните изяви издават зрелост и опит. По нашите най-добри абсолвенти виждаме както можем и се гордеем с това, че и в Молдова, и в България признават качеството на образованието, получено в КГПУ "Йон Крянг". Работи се вече не само с ентузиазъм и с амбиции, а и с толкова необходими за работа книги и речници, за които сме благодарни на всички, с чиято помощ ги набавихме.

Макар че ако ни питате от какво имаме нужда, отговорът ще е същият: книги, речници, вестници и възможността често да пътуваме в България.

КНИЖЕН СВЯТ

Нягулов, Бл. ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИТЕ. Учебник за чуждестранни граждани, кандидатстващи във висши училища в Република България. София, 2002, 230 с.

Учебникът съдържа разработени теми по история и е предназначен за подготовката на кандидат-студентите от българската диаспора. Изложението проследява историята на българите и на България от древността до наши дни с акцент върху най-важните факти, събития и процеси. Трудът е съобразен със съвременните методически изисквания. Представява интерес и за всеки, който иска да знае българското минало.

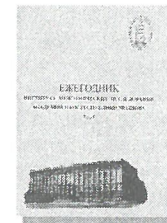
Кайряк П. РОДОСЛОВНИЕ ДРЕВА ТАРАКЛИИ (Книга втора). Науч.ред. д.и.н. Н.Червенков. Кишинев, 2002, 136 стр.

Това е втора книга за генеалогията на родове от Тараклия. С нея П.Кайряк продължава да възхищава със своя ентузиазъм, целенасоченост и желание да описва фамилиите на своя град. В първата книга бяха представени 33, а в тази още 43 рода. И в едната, и в другата, освен описания на родовете, има схеми и снимки.

АЛМАНАХ. Родолюбие. Съставители Б.Илиев и С.Дешева. Брой V, София, 2002, 384 с.

Това е поредният брой, подготвен и издаден от "Родолюбие" - културно-просветно дружество за връзки с бесарабските и таврийските българи. Изданието включва разнообразни материали за България,

за дейността на български държавни и обществени институции с българите в чужбина, за живота и проблемите на студентите от диаспората, следващи в българските общности в Украйна, Молдова, Румъния, Албания и т.н. Представени са с нови трудове творци от Бесарабия. В приложението традиционно са дава списъкът на приетите за следване в Българския факултет от Украйна и Молдова.

ЕЖЕГОДНИК Института междуетнически изследователски Академии наук Републики Молдова. Том I. Гл. Ред. И. Бодруг. Кишинев, 2002, 194 с.

Сред изследванията на сътрудниците са представени и трудове на българисти. С.Новаков разглежда връзките между българските и немските колонисти в сферата на селскостопанското производство. Н.Червенков се спира на българските поданици в Бесарабия в началото на XX в., като публикува и архивни материали за тях. За нравствеността сред българската диаспора пише Е. Пейкова. Е.Банкова представя погребално облекло на бесарабските българи. В статията на П.Стоянов се обсъждат въпроси в античната музика и българската народна песен. В това издание също са представени статии за И.Грек, С. Новаков, П. Стоянов и Н. Червенков по случай техни годишнини.

Новини от Молдова

• В Педагогическия колеж-лицей "Св.св. Кирил и Методий", гр. Тараклия, се състои научно-практическа конференция "150 години Олимпий Панов", организирана от Научното дружество на българистите и местните обществени и държавни институции. Срещата бе ръководена от председателя на уездния съвет Тараклия д-р по икономика Кирил Дарманчев. Участниците бяха с приветствани от посланика на България в Молдова Евгений Еков. Доклад за живота и дейността на бележития бесарабски българин Олимпий Панов изнесе д-р Иван Грек, депутат в Парламента на Молдова. За връзките на О. Панов с възрожденските дейци говори д-р по история Николай Червенков. Журналистът Димитър Боримечков разказа, как се тачи паметта за българския герой в Тараклия и в Бесарабия.

Радостно е, че на тази среща бе представена втората книга на краеведа и родоведа Петър Кайряк "Родословни древа Тараклии", в която има описание и на рода Панови в Тараклия, чийто потомък е Олимпий. За книгата говориха от К. Дарманчев, С.Танов и научният редактор Н.Червенков. С голямо внимание беше изслушано емоционалното слово на автора П. Кайряк. На създателя и редактора на книгата бяха поднесени подаръци от страна на кметството на Тараклия. В своите изказвания участниците, наред с високата оценка за труда на П. Кайряк, изразиха благодарност на спомоществователите, преди всичко на селскостопанската компания "Kelley Grains Taraclia" SRL и Българската община в РМ.

• На 1 ноември в Молдова бе отбелязан Денят на будителите. Известно е, че това честване повече от пет години се отбелязва в Българското училище "Васил Левски" в Кишинев (директор В.Стоянов) и вече се превърна в общобългарска проява в републиката. През 2002 г. по инициатива на Българската община в РМ център на празника стана Тараклия. За мястото и значението на Деня на будителите, за народните будители в миналото и в наше време говориха председателят на Българската община в РМ В.Кунев, посланикът на България Е. Еков, учените Н. Червенков, П. Михайлов, К. Цанков, краеведите З. Язджки и И. Пушкив.

В рамките на Деня на будителите беше отбелязан и 10-годишния юбилей на читалище "Олимпий Панов" в гр. Тараклия (директор И.Боримечков), институция с голям принос за българщината в Молдова. На юбилея бяха поднесени подаръци от Българската община и Посолството на България в Молдова, както и приветствен адрес от страна на Научното дружество на българистите в РМ.

• За трудовата Тараклия събитие на годината стана въвеждането в действие на завод "Сантек" - модерно компютризирано молдово-руско предприятие за производство на облицовъчни плочки. Този промишлен комплекс (генерален директор Иван Пеев) с годишен капацитет 1,5 млн. кв. м плочки ще заеме важно място в икономиката и социалната сфера на града и целия уезд. С откриването му тук си осигуриха работни места над 250 души.

Научни изследвания за българите в Молдова и Украйна и подкрепа на инициативи на българското малцинство в двете страни

Сами Поликар

За науката българите зад граница, в случая в Бесарабия, са толкова важен обект за изследване, колкото и малцинствата в България. Още повече, че Бесарабия е място, където се преплитат много култури, а езиковата палитра е невероятна - романски езици (румънски), славянски (руски, български, украински), тюркски (турски, татарски), германски (идиш, немски), албански, ромски и др. За изследователите от България е интересно също, че освен българите, преселници от българските земи са гагаузите и албанците, с България са свързани и руснаците - старообрядци. Още повече, че темата за бесарабските българи дълго време бе недостъпна за българските учени по чисто политически причини.

Плод на съвместно българо-молдавско изследване, ръководено от българска страна от проф. Петър-Емил Митев, а от молдавска от д-р Николай Челвенков, е уникалната книга "Бесарабските българи за себе си", издадена от нашия център през 1996 г. Книгата съдържа интервюта с българи от Украйна и Молдова с интересни съдби и запознава читателите с малко известни исторически факти за различни периоди. Трябва обаче да се има предвид, че книгата не е снабдена с научен справочен апарат, записван е автентичният текст на информаторите, поради което на места е сбъркана последователността на историческите събития, както и географски названия.

През 1997 г. гл.ас. Таня Бонева от Института по етнология при Историческия факултет на Софийския университет със съдействието на Института за национални малцинства при Академията на науките на Република Молдова осъществи етнографско изследване в село Валяпержа, където 78 на сто от жителите са българи, и Кирсово, на територията на Гагаузката автономия, където българите са 52,2 на сто от жителите.

Етноложкото изследване за гагаузите в Молдова и Украйна, чиито резултати все

още не са публикувани, бе осъществено от екип с ръководител ст.н.с. Живка Стаменова. Това изследване бе предшествано от друго подобно - "Народната култура на гагаузите в България. Традиция и съвременност", осъществено в селата Червенци и Генерал Кантаржиево, Варненска област.

Както е известно, през XVII век в Османската империя, в това число и по българските земи, се заселват бягащи от Русия казаци - старообрядци. Такива селища днес има във Варненско и Добричко. След Втората световна война част от потомците на тези казаци получават съветско гражданство и се установяват в Одеска област сред българските села там. Изследването на територията на Украйна през 1999 г. "Мултиетничното съжителство: история, проблеми, перспективи" с ръководител д-р Екатерина Атанасова бе насочено към тази общност.

Посетени са десет селища с различно население, включително бесарабски българи. Изследвани са отношенията на българите от Болград и най-вече близкото българско село Владичен с гагаузите от съседното селище Виноградовка.

В село Мирное живеят украинци и руснаци - старообрядци, а като сезонни работници често има молдовани и гагаузи. Старообрядците са преселници от България в периода 1945-1946 г. Записани са интересни разкази за България, част от историята е съхранена в семейните албуми. Посетени са селищата Приморское, Рилково, Килия, Евгеновка, населени с българи, руснаци - старообрядци, украинци, ромни, молдовани, гагаузи. Част от събрания етнографски материал хвърля нова светлина върху нерешени в науката въпроси, включително и върху историята на българите в някои селища.

Етнографско проучване на българските селища в Крим реализира проф. Иваницка Георгиева през 1999 г. Тя посети Симферопол, Старий Крим, Чернополо, Феодосия, Кишлав и Коктебел. След Втората световна война, наред с гърци, арменци,

татари и немци, в Урал и Средна Азия са изселени и почти всички българи (125 000 души), културните институции са унищожени, българският език - забранен. В началото на 90-те години в Крим се завръщат около 1200 българи, междуременно на полуострова се заселват и българи от други райони на Украйна. Информаторите са и от двете групи, като най-интересна информация носят разказите на хората над 70 г. Описани са новоучредените български културни и обществени институции, системата за изучаване на български език, медните, предмети на традиционната народна култура.

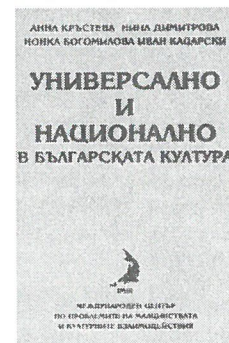
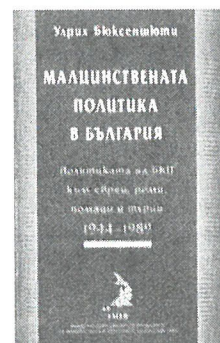
Освен финансирането на научни изследвания нашият център подкрепя и инициативи за развитието на малцинствените общности в областта на образованието, културата, журналистиката. Всяка година се отделят средства за учебници и помагала на българи от чужбина, включително и от Бесарабия, учещи в Духовната семинария в София. В рамките на стипендиантската ни програма, която е насочена към малцинствата в България, са подкрепяни аспиранти от Бесарабия, работещи по теми в различни области на науката, както и някои особени случаи на завършващи студенти. Подкрепихме създаването на интернет - връзка и изграждането на информационна система в лицей в Тараклия и българското училище в Кишинев. Еднократно бе подпомогнат вестник "Български глас", излизаш в Тараклия.

Кинорежисьорът Васил Барков, българин от Украйна и аспирант в НАТФИЗ в София, два пъти за нас с наша подкрепа телевизионни филми за бесарабските българи. Подпомагали сме също изяви на състави от Бесарабия в България. Центърът за квалификация на учители по български от чужбина е наша помощ обнови книжния си фонд.

Съдействаме за създаването в Молдова на център, подобен на нашия. Предстои да се проведе конференция, на която партньорите ни от Молдова ще съобщат до къде е стигнала подготовката за създаване на научния център в Кишинев. Работата ни в тази посока се съпровожда и с осъществяване на по-тесни контакти с академични среди в Молдова и Украйна.

Международен център по проблемите на малцинствата и културните взаимодействия, София.

За контакти: news@imir-bg.org
1303 София, ул. Антим I № 55,
тел. (+359 2) 32 40 44

Селският музей в Кайраклия

Галина Манолова

Когато идват гости от България в Бесарабия, най-много се учудват на това, че в бесарабските села българите нямат читалища, имат музейни сбирки. Те възникват по селата с установяването на съветската власт. Основани са от хора, които тачат историческата памет.

Един от тези родолюбци е основателят на Кайраклийския историко-етнографски музей Иван Фьодоров Манолов, роден през 1942 г., в с.Кайраклия, Молдова, в семейството на големия род Драгневци. След завършване на художественото училище се връща в родното си село и става художник, като едновременно започва да събира предмети и документи за бъдещата музейна сбирка. За да спаси храма в селото от разрушаване, той предлага на тогавашния председател на колхоза да се реставрира черквата и в нея да се уреди бъдещият музей.

През 1980 г. музеят в с. Кайраклия е официално открит. За едно такова село с 2300 души население такава културна придобивка е истинска гордост не само за жителите му, но и за целия Тараклийски район.

След разпадането на Съветски съюз през 90-те години музеят се премести в сградата на старото училище, където работи и до днес. В него има над пет хиляди експоната, като същевременно се води и архив на всички документи, влизали в музея. Тук работят Иван Манолов, директор, Феня Петрова Кукуревская, сътрудник, и Прасковя Велчева, чистачка. Трябва де се отбележи и не малката заслуга на Васил Георгиев Узун, бивш дългогодишен директор на селското училище, който като сътрудник на музея създава "Летопис на село Кайраклия".

Лятото е "най-горещият" сезон за музея, защото всички внучета, които идват на гости при баба и дядо, задължително посещават това място. Често го посещават и студенти и ученици, които идват да обогатят познанията си за своето родно място. Добротата, с която се посрещат младите хора тук, се дължи на сътрудника на музея Феня Кукуревская, която с часове може да разказва на посетителите.

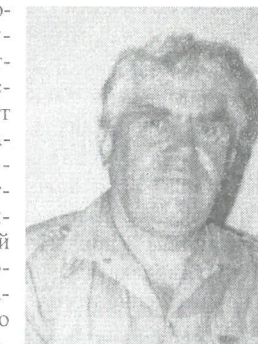
Музеят е също място, където възрастните хора от селото се събират: именно тук се провеждат партийни събрания или по друг повод на другарски

срещи. Вече втора година музейните работници непрекъснато държат връзка и помагат на докторантите от Етнографския институт с музей при БАН с архивни материали, между които и пишешката тези редове. Именно за съвети, при подготовянето на книгите си идва

в музея селският музикант Петър Перонков, който вече е издал две книги с песните на кайраклийци. Във връзка с реформите и раздаването на земя, кайраклийци идват да видят с каква земя са разполагали техните предци на времето.

Въпреки че се намира до селската библиотека, музеят разполага със своя собствена научна библиотека. Той е бил посещаван и от представители на различни държави, което може да се види в книгата за отзиви. Тук могат да бъдат прочетени и словата на първия български космонавт Георги Иванов, който е гостувал в Бесарабия, отзивите на групи от Русия, Румъния, Беларус и др.

Дори и да си посетил веднъж това културно средище и чул не една беседа на музейните работници, ако дойдеш втори път, ще научиш още толкова нови неща, за които няма да съжалеяваш. Затова може да се каже, че наред с историческото си предназначение като народна памет, музеят засма важно място в духовния живот на кайракчани.

Директорът Иван Фьодоров

Феня Кукуревская тъче на разбой.

Новини от Молдова

• В навечерието на 165-годишнината от рождението на българския апостол В. Левски в Българската библиотека "Христо Ботев", гр. Кишинев, протече съвместното заседание на Научното дружество на българистите в Република Молдова и секция "Българистика" към Молдавската академия на науките на тема "165 години от рождението на Васил Левски". В него участваха също и представители от Българската община в РМ. Участниците бяха приветствани от г-н Младен Младенов - прес-аташе на посолството на България в Молдова.

Срещата започна с откриване на богата изложба от книги, посветени на Васил Левски. Освен последните издания, предимно трудове на Общобългарския комитет "Васил Левски", бяха изложени и книги вече станали библиографска рядкост. Особен интерес предизвика труда на И. Д. Иванович "Борьбы и мученики за свободу Болгарии" (Москва, 1904), който е първата биография на Левски от руски автор.

Като характеризира изложената литература, Н. Червенков разказа как в бившия Съветски съюз се приемаха трудовете на проф. Николай Генчев за Васил Левски. За първи път той запозна обществеността с трудностите при издаването на своята книга "Василий Левский" (Чимишлия-Кишинев, 1993). За един от идеите съратници на Левски от Бесарабия Олимпий Панов, чийто 150-годишен юбилей бе отбелязан не задълго до това, подробно не сприя депутатът от парламента на Молдова ст.н.с. д-р Иван Грек. За мястото на Българското училище "Васил Левски" в Кишинев и пропагандиране на името на Васил Левски и неговите родолюбиви идеи в Молдова говори директорът на училището д-р Васил Стоянов. Той представи също и неотдавна излязлата от печат книга "Българско училище "Васил Левски" в Кишинев".

В края на заседанието беше обсъден планът на Научното дружество на българистите за отбелязване на 125-годишнината от освобождението на България, който включва повече от 20 прояви. Сред тях се открояват научни конференции, издаване на книги и на специален брой на в. "Български хоризонти", уреждане на срещи в училищата, преименуване на улици в българските села в чест на освобождението на България.

• В края на миналата година в българската библиотека "Христо Ботев" в гр.Кишинев бе открит цикъл "Литературни срещи". Първата програма от тази поредица бе посветена на българската любовна лирика. Лиценсти от XII клас на българското СОУ "Васил Левски" рецитираха стихове от П. Яворов, Д. Дебелянов, Д. Габе, Е. Багряна, Б. Димитрова и други известни български автори, четоха свои стихове и нашите поети Н. Стоянов и Г. Барбаров. Инициативата за уреждане на подобни прояви е на Райна Тотева, гост-преподавател по български език и литература в същото училище.

Надежден помощник на всички

Доц. Надежда Каре

Който макар веднъж е влизал тук, изпитва осъзнато или неосъзнато желание за дойде отново. Зад прозорците напрегнато гъмжи градската оживена магистрала. А тук те обхваща покой и съсредоточеност. Книги, книги, книги... Грижливи, умни, интелigentни лица на библиотекарките, готови да ви услужат, да отговорят на въпроса ви... Това е градската библиотека "Христо Ботев". Всички ние, които идваме тук с голямо удоволствие, имаме чувство, че сме си у дома или при много близки и добри приятели.

Неповторимата атмосфера те обхваща веднага. Възниква желание да се потопиш в безкрайния свят на Книгата - българската книга, да удовлетвориш жаждата си за опознаване на прародината си с цялата ѝ история, съвременност, реалния ѝ живот и духовната ѝ култура. И ние всички идваме тук. В тази зала. Потопени в книгата, всички сме равни - и дипломат, и ученик, и учен, и пенсионер, и студент.

Най-голяма радост за посетителите на библиотеката са разнообразните мероприятия и творчески срещи, които стават тук редовно. Още от самото основаване библиотеката става културно огнище, където се събират хора, милеещи за родния си български език и българската култура. Преди създаването на библиотеката нямаше център, където да бъдат събрани книги на български език. Да бъдат достъпни за читатели с различни интереси.

Българската библиотека "Христо Ботев" бе открита в град Кишинев на 3 март 1992 г. - датата на подписването на Санстефанския мирен договор, който донася на българите свобода от петвековното турско робство.

Първите книги бяха донесени от най-

различни места: от историческите библиотеки в Москва и Одеса, от библиотеки и търговски организации в България, от градските курсове за чужди езици в Кишинев. Но основата беше положена благодарение на книжния фонд на Народна библиотека "Кирил и Методий". Само през 1996 г. връзката бе прекъсната поради сложното икономическо положение в България.

Малко статистика

Днес в библиотека "Христо Ботев" работят 7 професионални библиотекари. Годишно тя се посещава от повече от 5500 читатели, от които 750 българи. За владеещите български език е нещо като семеен духовен център. Стига един от семейството веднъж да открие за себе си това интересно място и се абонира цялото семейство. От 5000 тома книги 500 екземпляра са за деца, има и списания, вестници, аудиовизуални материали. Книгите на руски и румънски език са повече от 14 500. Фондът на библиотеката включва и редки издания на български език, които представляват научен интерес.

В библиотеката се формират и специални колекции: разнообразни издания на произведенията на Христо Ботев и литература, посветена на живота и творчеството му; тематична колекция "Бесарабски българи за себе си".

Библиотека "Христо Ботев" стана културно средище, където редовно се провеждат най-разнообразни мероприятия. Не са рядкост читателските конференции. Активни участници на тези конференции са студентите от факултета по българо-румънска филология към Кишиневския педагогически университет

"Йон Крянге", учениците от българско училище "Васил Левски" в град Кишинев и други.

Всяка година през пролетта тук се организира конференция, посветена на новоиздадените произведения на български бесарабски автори. Обикновено конференцията се подготвя от студентите от университета "Йон Крянге", ръководени от преподавателката г-жа Елена Рацеева.

Последната среща беше посветена на издадената през 2002 г. поетическа сбирка на Атанас Стоев - поет от България, работещ като преподавател по български език и литература в училището в село Паркани.

Голям интерес представляват информационните дни, в рамките на които се представя новата литература по различни теми, постъпила в библиотеката през годината.

В библиотеката работи детският клуб "Зюмбюл", където ученици разширяват своите познания за българската история, култура, народните традиции, формират българското си самосъзнание с помощта на литературата.

Библиотека "Христо Ботев" дава подслон и на различни български обществени организации, например Научното дружество на българистите в Молдова - тук се събират на заседания, посветени на различни теми, свързани с имена и събития от българската история.

Преподавателите от Педагогическия университет "Йон Крянге" провеждат в библиотеката занятия по български език, като ползват литературата от библиотечния фонд.

Според представители на Държавната агенция за българите в чужбина, библиотека "Христо Ботев" е станала един притегателен център за всички бесарабски българи, за специалистите-българисти. Тя се е превърнала в партньор на българските общества и организации, надежден помощник за всички, които работят за запазването на българската национална идентичност.

носи в ръка бяло бакърено котле, напълнено с кладенчова вода. В менчето зеленее чешширова китка. Като се приближават към селския площад, девойките пеят за мома Василия, която се е пременила "се у свила, се у венчална премяна". Котлето се поставя в средата на хорото, около него се посява овес или жито. След посявката се пее за девойката Пиперенка. Хорото е двустълбо, може всеки да го играе. В следващите хороводни песни се пее за бяла Стана, за Милка и Търна.

Следва топенето на пръстените. Освен пръстени в котлето се поставят обеци, гердани, гривни, медальони и други младежки украшения. Главната

години обичаят е възобновен от читалището. Участнички са девойчетата от местното училище. Те са облечени в носии на прапрабабите си. В премяната преобладава белият цвят: бяла е престилката, бяла е дантелата, легнала на гърдите им, бели са полите на ризите им, бели са ръкавите, бяло е венчето около косите им. Червена е обаче китката на челото. А сукманите са украсени с чудни плетеници от гайтан и сърма.

Главната пиперенка (водачката) трябва да бъде бащина и майчина. Не трябва да бъде сираче. Това се изисква да не бъде сирота годината, а да бъде плодородна и щастлива. Тази девойка

Пиперенка

Новогодишен народен обичай от село Пасарел, Софийско

Никола Янев

С това наименование е известен новогодишният обичай "Топене на пръстените". То идва от името на девойката Пиперенка, възпята в една от песните. Тя се срещнала с либето си на кладенеца. Двамата влюбени си приказвали на извора "малко-много", докато водата в котлите замръзнала, а кобилицата пунала листа. В последните два десетина

Всеки човек е повече от представите ни за него

Йордан Радичков - кандидат за Нобелова награда

Емилия Тарабурка

преподавател в Държавния университет в Кишинев

Йордан Радичков е една от най-самобитните фигури в българската литература. Живият класик, ненадминатият разказвач от Калиманица, певецът на Северозапада, невероятният българин, неповторим, автентичен, изявено български - са само някои от определенията за стила и творчеството му като цяло. През миналата литературна година България излъчи кандидатурата му за Нобелова награда.

Като творец Й. Радичков черпи мъдростта си от селската хилядолетна традиция, изправена обаче днес пред може би най-отговорното изпитание за цялата си история: опасността да бъде заличена и асимилирана от градската цивилизация. В центъра на размислите му са съдбата на човека: като филогенезис и антропософия.

Световната философска и литературна мисъл периодически подновява опитите си за определянето на човека и вмъкването му в границите на далена структура: човекът - маса (Ортега и Гасет), чужденецът (А. Камю), човекът без качества (Р. Музил); или Прометей - Сизиф - Колумб, Хамлет и Дон Кихот (И. Тургенев). В този ред на идеи Й. Радичков се оприличава повече на оръженосеца Санчо Панса, мъдрия и в същото време простоват селянин, недоволен от много неща в живота си, но решен да му служи, да носи товара му до край ("Неосветените дворове"). Заимствайки друг образ от световната литература, българският писател наподобява човека с пращинка от Икар, която, следвайки логиката на древногръцкия мит, се стреми все по-нагоре към висините, но в същото време не забравя и опасността от падане и смърт ("Падането на Икар"). Ако продължим в този ред на типологическа характеристика чрез срав-

няване с конкретни образи, романът "Ноев ковчег" предлага най-богат материал. При това в антиномичен ред: личността и хлебката, въшкарчето и глиганът, народът и апостолите, поданиците и управниците, вълкът и кучето, щъркелът и лисицата.

Й. Радичков поставя в центъра на своя художествен космос не само човека, но и цялата жива и мъртва природа; антропоморфичната му структура на света изключва ценностната йерархия на всякакво равнище на познание ("не сме ние единствените, дето се разхождаме по земята" в "Спомени за коне"). Писателят неведнъж предупреждава за невъзможността да се определи, оцени, сумира човека като цяло: "Хората остават недочетени... всеки опит да прочетем човека изцяло е напразен ("Прашка"); "Трудно е човек да си отговори кой е всъщност и какво прави всъщност" ("Неосветените дворове"). Може би затова, пишейки за съвременния човек, Радичков понякога го сравнява с библейския Йона в стомаха на кита. Вероятно по същата причина в опитите му все пак да се проследят някои от най-изявените човешки особености, най-често употребяваните характеристики водят към тайнствеността, бездната (вариант - "тъмният трюм" в "Ноев ковчег"), недовършеността (в смисъл на диалектната промяна), амбивалентността и т.н. В този ред на мисли авторът сравнява човешката душа с океана, позволяващ да стигнат до бреговете му само някои от вълните, или с планината, препълнена с потайни, неизследвани кътчета ("Луда трева").

Все пак, нужно е да се отбележи, че на практика Й. Радичков по-често работи с

вече оформения тип човешко световъзприемане. Друг е въпросът, че дори подобен "древноселски" модел на поведение далеч не предполага прозрачност или простота.

В зависимост от движението на основните акценти, определящи човека като обща концепция, Радичковото творчество условно може да се раздели на няколко периода:

1) 1956 - 1965 г. Подготвителният - традиционен. Човешкото съществуване, характерът и поведението му са напълно детерминирани от обкръжаващата го социална действителност. Сега още липсват острите конфликти и неразрешимите противоречия (Сборниците с разкази "Сърцето бие за хората", "Прости ръце" и др.).

2) 1965 - 1988 г. Антропоцентричният. Повратният момент го номинализира (Сборникът разкази "Свирепостта настроена"). На този етап човекът е център, в съответствие с който се структурира всичкото останало. През човека преминават всичките значения, аналогии, съпоставки, около него гравитира цялата природа - жива и нежива; материята и духът (Романите "Неосветените дворове", "Всички и никога", "Прашка", сборниците разкази "Кака така?", "Коженият пъпеш", "Изпаднали от каруцата на бога"; сборниците новели "Козята брада", "Спомени за коне" и др.).

3) Изоморфичният (семиологичен). Границата с предишния период е доста условна - издаването на романа "Ноев ковчег", сумиращ образи идеи и ситуации, ферментирани доста време преди това. Сега обаче те добиват статута на водещи. От центъра на природата човекът се превръща в едно от многобройните равнопоставени звена в безкрайната верига на Творението. Всичко съществува и следователно е равноценно, "всичко означава", дори ако самото значение е недостъпно за човешкия ум или чувствителност ("Ноев ковчег", новелата "Акустичното гърне", сборник "Умиване лицето на Богородица", "Пулаво време" и др.).

за работлив момък! Да си родите много деца!

За момък се нарича да се ожени за красива мома.

После хорото отново се захваща. Засвирват и местните музиканти.

Така с песни и хора пасарелци изпращат старата и посрещат новата година. Дано да бъде успешна идващата 2003 г.

Поема

Атавистича изповед пред Днестър

Атанас Стоев

"Приема се, че североизточната граница на Аспарухова България е вървяла по река Днестър, като най-южните части са се движели по Черноморието и достигали река Днепър..."

(Из "Кратка история на българския народ...")

1. Сега разбирам за какво душата жадна те пробожда, защо пред корена изтръгнат от порошката млъквам, защо на твоя бряг изсъхналият орех ме тревожи и за какво в съня ми сухите му клони се промъкват.

Сега усещам ужаса на водовъртите ти тъмни и красотата на завоите замрели в тишината, дъха на бреговете сринати, пътеките ти стръмни и полетата на паяжинките над равнината.

...Дъхтят акациите бели, зреят вишни и череши, тополите раздухват своя пух и той лети, лети далеко... Да, има нещо между този край и моя край далечен... И аз вървя към хълма, сам, по тъничка пътека,

която блясва и изчезва, и чертае там контура на моята държава... И разбирам за какво поглеждам на този край с очите на човек, понесъл земните си бури: тук думите са думи, хлябът - хляб и всичко е надежда!

2. Сенки златни, сенчици печални, във водите тръпнещи - кажете, чакате ли своя ален залез, чакате ли утрото да светне;

гледате ли как пред мен пристъпват белите козици покрай Днестър, как пастирчето върви по пътя и ветрец перчемчето му сресва;

виждате ли как върбите тъжни мълчаливо чакат под небето; как летят и своята окръжност гарваните пишат по небето;

чувате ли как листата стенат, падайки с въздишка по земята, как тополка връхчето зелено дръзко в есенното злато мята?!

Паяжинки сребърни, простора залюлели върху тънки нишки, чакате ли скритата ми гордост да сведе пред вас глава с въздишка;

ненаситни мои хоризонти, далнини след далнини, кажете - чувате ли как в покоя ронят своите поуки вековете,

чувате ли стъпките ми тихи, чувате ли думите ми прости; дали вече в гроба се стопиха на дедите праведните кости?!

Дали в бучицата пръст разтваря риската си семето и чака топлинка и вече с благодарност, коренчета сребърни протяга;

дали в този светъл миг реката капчица по капчица събира и в поточе глупаво - нататък, към Голямата вода напират;

може ли на птицата ранена в птлета крило да се пришие?! Сенките мълчат, а покрай мене нещо диша, гледа и се крие...

3. Там, под кожата одрана на небето, сякаш от устата черна на земята, прашни, бълва конници след конници небитието и зад тях наплашена нощта покашля.

Моите деди са конниците тъмни и конете им зобят по пътя си звездите, мятат облаци - торби и цвилят да се съмне и припripдат нервно въздуха с ушите.

Идат страшни моите деди...красиви! - търсят хубава земя, добра и плодородна, само с нея, подир толкоз смърт, ще се щастливи, само в нея ще се чувстват те свободни!

4. ...Аз чувствам съзидателния дух на моите деди; и чувам как над люлката ми мама песничка реди; как три орисници вешаят земния ми път и как се ражда мойто пълнолетие и смърт...

5. Към мойто пълнолуние аз чувам - вълци вият и хищните им челюсти разкъсват падащия мрак, и облаци - стрели над мен летят от смърт да ме прикрият, и жалък и разбит, да проси милост южният ни враг;

и слуша моята душа - ухо всемирно - ясно тътнежите на вековете как приждат диви, зли, неукротими, яростни, неудържими, неподвластни и гонят по небесните площади облаци - орли;

аз чувам викове и заклинания, и песни въздишки старчески преди смъртта и детски гласове, вдовишки клетви, вой, стенания и мъка поднебесна, която хляба на надеждите замесва с ветрове;

аз виждам ги - безкрайна върволица: живи, мъртви, вървят пеша, върху каруци, на коне, коне, коне... Отзад напират най-нетърпеливите да бъдат първи, а първите - без сили, вече тътрят се на колене...

Като крадец, зад хрусталивата мъгла, надничат към мъките ни слънцето и пали буйните глави; едно жребче край впряга вързано се учи да подтичва, и пътят вие се като змия през топлиите тревии...

Аз виждам ясно този ням пейзаж на вековете и търся в него звук отронен, дума мълчалива, плач - на мене завещани и изпратени по ветровете до първите събудени лъчи под изгревния здрач...

И тъй върви светът и мойт див народ приижда и търси своята сънувана от векове страна; и върволицата от знайни и незнайни не се вижда къде отива, за какво, с кого и на каква цена!!!

6. Да, тъй върви народът ми от древността до днеска; коне и кръв, пожарища и пак коне и...пак героите преди смъртта перчема буен сресват, та чисти под бесилото да виснат като знак...

Но има нещо друго - дъх на мир! - и той намира гнездо сред розовата долина, навред цъфти в тревите пролетни, в липите майски, тихо свири в славеви гори и пред небесните врати:

това е истинската свобода - без кръв и знаме, прощава и крепи, и храни нашите души; и само тя единствено, безпапетна и няма, страданието смива от лицата и теши...

Светът ще става все по-див, по-груб и по-безбожен, ако отвикне да живее с тази красота! Не може с чужда кръв да се измива кръв! - не може, не може с мъките ни да се храни свобода!

7. Повивай ме с мълчанието есенно, повивай, със сенките, удавени на тихите върби, река, повивай ме с дъха на твоите завои дивни и с маранята тънка легнала в зори върху брега;

повивай ме с мъглицата разстелена под моста, над ябълковите градини като облачно море, с върхарите тополови наболи като остров, в очакване на младото червено слънце да изгрей;

повивай ме с мълчанието на водите - вечно надолу с радост устремени към Голямата вода, и научи ме красотата в мене, по човешки на въздуха, на хората и на земята да отдам!

Дано и аз да стана граница на свята обич и дам възможността на този свят задъхан да поспре и сложил зад ухото длан заоблена, без злоба, да чуе времето и в него себе си да разбере!

20.X - 27.X.2002 г.
гр. Бендери, Молдова

Господи, ние сме

Георги Барбаров

Никога не е късно да закъснеем. Всичко започва от небитието. Уверени сме, че ще избягаме. За любов е късно. Не е дъждът виновен, напротив - разтърси душата ми с отчаянието си. Тук човек не може себе си да чуе, а тук става дума за зашифровано небесно послание. За спомените е рано, а също и за последиците, които идват заедно с тях, преди тях и след тях. Високото купе на вчерашната безбрежност падна от тежестта на жълтите листа. Ослепителни бяха обещанията, но момент е сега да помислим за примирението на чувствата и илюзиите. Сърцето се оказа неспособно да отказва на радостите. И имаме това, което сме загубили. Напразно е било лятното възклицание. Това сме заслужили. Изранените с наши отсъствия пътища търсят начин да ги вкарат в нови лабиринти. Смайваща способност да изпадаме в крайности. Не можем да се бием на широката сцена на самотата. Окото на нощта - луната - е по-любопитно от нашия страх да бъдем разбрани. Пресичаме безстрашно белите страници на бъдещите стихосбирки. Всичко е било пореден изпит. Повторили сме азбучните истини на движението, стигнали сме все там - при себе си. Отмерени завинаги височини, претеглени внимателно камъни в пазвата. Не конкурентноспособна стока - любов... Тръгнал съм да доказвам на глухите красотата на песните, а на слепите - свършенството на цветята. Живеея... Магия на крачките - отстъпления. Не става дума за сълзи - на тях ще се препъват тичащите на помощ. Наивно е да бъдеш зрител на своя живот. Само това!

Ще те убедя да се върнеш, макар и да не съм уверен, че ще се получи възторжена среща. Пак себе си ще

разпъна на кръста на убиващите съмнения. Каква готовност, боже, да харесвам болките си! Задължително е да се усетя откъснат от привичното. На залъци дели някой щастieto, страхувайки се да го сметнем за прекалено щедър. Това блукане на чуждите и своите несполуки е било жизнен път. Руини навсякъде от въздушни замъци, препъвам се о тях, пречат ми да тичам след смазаната талига на всекидневието. Взривена е празнината с това наше отчаяние, опитващ се да ме оправдаеш. Овехтяват крилете, с такъв труд измолени от небето. Имаме да се надяваме, че ще изпълзим от зимната случайност. Дотук! Бавно е губенето на ориентири. Безпогрешен е полетът само на улучената птица. Не е за завист. Опасно е да си човек, способен да бъде в едно лице: и птица, и ангел, и ловец. От нещо се налага да се отказваме. И то най-често - от ангелското! Успокояваме се, че сами няма да забележим това. Календарите никога не могат да изчислят точната дата на апокалипсиса. Това устройва и грешниците, и праведниците. Нали всичко един път получава възможност да не умира порано от идването на разпятието. И след всички тези навалици имам ли право да кажа - сега познавам пътищата, които без видими усилия ще ме загубят. Докато сърцето се моли на слабостите ни, поне някой глух ще чуе мълчанието му, натежало от неродени сълзи. Толкова загуби преживях, а всъщност само една любов умря... Крилете бяха достатъчни, за да усетя сладостта на падането от небесата измислени. Прашните камъни сънуват лицето на дъжда. Самотно е да бъдеш част от вечността.

Фейлетон

Последни указания на ФБР

Човек, който върви по улицата и подозрително гледа във всички посоки - това е арабски терорист.

Човек, който върви по улицата и спокойно гледа пред себе си - това е хладнокръвен арабски терорист.

Човек, който върви по улицата и гледа в небето - това е арабски терорист-фанатик.

Човек, който върви по

улицата със затворени очи - това е арабски терорист-лунатик.

Човек, който върви по улицата, оклюмал нос - това е отчаян арабски терорист.

Човек, който не върви по улицата - това е заболял арабски терорист.

Горезказаните персони трябва да бъдат задържани. В случай на опит за бягство да се даде контролен изстрел във въздуха, а трупът да се отправи в центъра за експертиза на съдебната медицина.

Новини от България

• Монументалният и величествен Шипченски храм до 28 февруари 2003 г. ще бъде реставриран и позлатен от Балтийска строителна компания начело с Юрий Читипаховян, която влага в реставрацията близо 500 хиляди лева. За 125-годишнината от освобождението се предвижда всичко навреме да бъде готово, тъй като на 3 март там ще пристигнат президентите Г. Първанов и В. Путин, за да открият тържественото честване на славната годишнина.

• В последните няколко години в землището на с. Старосел, Пловдивско, български археолози начело с Георги Китов разкриха невероятни тракийски храмове и други културни ценности. Идеята на експедицията е да се реставрират разкопаните храмове и в околността на Старосел се създадат казина, хотели и други атрактивни заведения, които да привлекат чужденци от целия свят, за да се възхищават на изключителните тракийски ценности.

• Пред телефонната палата в центъра на София ще бъде издигнат паметник на българина, създател на компютъра Джон Атанасов. Проф. Иван Лалов от Софийския университет предложи да се учреди орден на името на изобретателя.

• В недалечния от столицата град Правец, родното място на Т. Живков, американският Сити юнивърсити откри в началото на учебната година клон за обучение на студенти по бизнесадминистрация. Годишната такса за обучение е 2500 долара. Студентите ще излизат с американска и българска диплома. Обучението изцяло се води на английски език. Половината от преподавателите са от САЩ. Базата е организирана според американски изисквания.

• Румънският премиер Адриан Нъстасе през октомври бе на еднодневно посещение в София и не пропусна да спомене, че в България живее "румънско малцинство". Според българската статистика в страната 1088 души са се самоопределили като румънци, а 10 566 - като власи. В Румъния пък 9965 души са се обявили за българи, които всъщност са далеч повече.

• Историкът-археолог проф. Николай Овчаров съобщи, че в гробница на черквата "Св. Никола" в днешния сръбски град Станичене за пръв път са открити дрехи на български владетел от XIV век. Намерените шест еднотипни монограмни надписи доказват, че това са одежди на цар Иван Александър, положени в гроба на Нишко-Пиротската област Костадин. На монограма от плащаницата е разчетен текст: "Иоан Александър, цар на българи и гърци".

Зов за подкрепа

Уважаеми сънародници!

В рамките на секция "Българистика" при Института за междуетнически изследвания към АНМ и Научното дружество на българистите в РМ е завършена подготовката на капиталния труд на д-р Иван Грек "Българите от Молдова и Украйна. Библиографски указател. 1750-1995 г."

Тази обемна библиография, която включва повече от 10 хиляди наименования на трудове на български, руски, румънски, украински и други езици, осветлява историята на преселването и устройството на българите в Бесарабия и Таврия, техния социално-икономически, обществено-политически и културен живот. Едновременно се разкрива краеведчески аспект, като се посочва конкретно всеки населен пункт с българско население. По този начин трудът ще стане незаменим за всеки изследовател на българската диаспора в Молдова и Украйна, за краеведите, които проучват историята на своите селища, училища, църкви и т.н.

Издаването на този труд, който ще има над 700 страници, изисква големи материални средства. Затова се обръщаме за подкрепа към всички, които имат интерес към подобно издание и могат да го подпомогнат материално. Желаящите могат да поръчат необходимото количество книги, като заплащат предварително (1 бр. 70 молд. лей, което съответства на 5 щатски долара).

Дарителите спомоществатели ще бъдат по съответни начини отбелязани в книгата.

Средствата молим да бъдат изпратени до типографията Bussines-Elita S. A. (реквизити BSA Banca sociala. Cont. nr. 222470301080. Cod. v. 280101703. Cod. Управителен съвет на Научното дружество на българистите в РМ (УС на НДБ в РМ) - т. 22 58 79.

Предварително благодарим.
УС на НДБ в РМ

До
Народно читалище
"Олимпий Панов", гр. Тараклия

Уважаеми г-н Иван Боримечков,

Българистичната общественост най-сърдечно ви поздравя по случай 10-летия юбилей на читалище "Олимпий Панов".

Гордеем се, че през изтеклото време тази единствена подобна институция сред бесарабските българи успя да се изяви като действителен национално-културен център на сънародниците ни. Родолюбивата ви дейност получи най-широк отзвук, помогна на много нашенци да се приобщат към своята родна култура, духовни ценности и да осъзнаят своите исторически корени.

Читалището е инициатор на много незабравими общобългарски прояви. Благодарение именно на вашите усилия стана възможна дейността на Театъра на бесарабските българи със седалище гр. Тараклия.

За всичко това най-дълбок поклон!

Пожелаваме дейността на Вашето културно огнище да продължи и оттук нататък със същата възрожденска всеотдайност, упоритост и целенасоченост. Честито!

Ст.н.с., д-р Николай Червенков,
председател на Научното дружество на българистите в РМ,
зав. секция "Българистика" към АНМ

НАШИ ПОЗДРАВЛЕНИЯ

Министерството на образованието и науката на Република България и Националният институт по образование награди с медал и почетна диплома "Отец Пансий" следните дейци:

За заслуга към българското образование – I степен:

1. Татяна Петрова Стоянова
 2. Д-р Николай Николаев Тодоров
 3. Надежда Георгиева Дерменджи
 4. Петър Петров Дериволков
- Заслужил български учител
1. Екатерина Георгиева Дериволкова
ЧЕСТИТО!

Шопски лакаргии

Оти ту плачеш, ту се смееш!

Вуте: – Абе, Нане, кво ти става? Що ту плачеш, ту се смееш?

Нане: – Четем за прибирането на реколтата.

Вуте: – Е па и яз четем, ама не плачем, ни се смеем.

Нане: – Колко ме разплакват разхищенята, толкова ме размиват обясненията.

Астрономи

Вуте: – Днеска мойо Гьоре го дигна учителката и он нищо не можел да каже.

Нане: – Че как че се сети детето? Че те това даскалете подлудна. Вчера даскало казувал на децата, оти земята се въртела.

Вуте: – Върти се главата на даскало. Ти беки му вервах?

Нане: – И друго ги лъгал, ношем сме биле с главата надолу.

Вуте: – Ту да му се не види и даскало, че ни разсипе децата. Он и мойо Гьоре ми каза същото и мене пощури, та станувах ношеска да проверим. Ама си бех с главата нагоре.

Ти как мислиш, Вуте?

Нане: – Вуте, ти как мислиш, теа, дека пишат вестниците, журналистето де, за кво отговарят?

Вуте: – Па... За онова, дека са написали или казали.

Нане: – А яз мислим, дека требе да отговарят и за онова, дека са премълчали.

Тражим язык

Нане: – Вуте, дека си помъкнал тия книги?

Вуте: – Че ги уча. Тва са речници по английски, италиански, френски, руски...

Нане: – Че учиш толко много язици наведнъж! Оти?

Вуте: – Оти немоа да намерим общ язык с най-малкио син Гелето. Я му кажем едно, он ми окне друго. Та затова тражим язык, дека че се разбираме...

Като дърво

Вуте: – Нещо мрачен ми се видиш, Нане?

Нане: – Как да не сум мрачен. Жената я изгониле от театралнио състав на читалището.

Вуте: – Па що?

Нане: – Режисьоро й окал, дека на сцената се държи като дърво.

Вуте: – Като дърво?

Нане: – Като дърво!

Вуте: – О, па ти оти се косиш. Тва е убаво, че се държи като дърво. Нема да си купваш слха за Новата година. Че накичиш нея...

Шопска скороговорка

Рекох да му речем, ама не му рекох, па си рекох: – Я му не рекох, ама чекай да му речем, да не рече: "Рече да ми рече, па ми не рече!"

Размекване

Срещам даскало от Владая Асен Иванов. – Кои класове водиш, Иванов? - питам го. – Шестите. – Слушат ли те децата, слушат ли те? – А-ааа, тия са дървени. Требе да ги размеквам.

Ура за НАТО!

Надви си Ганьо на инато.
Ето, цъфна и той във НАТО.
Със държави, цяло ято,
ще седне там кръстато.
Мина времето, когато
той хортуваше чепато.
Днеска всинца, с глас пернато,
викаме: - Ура! За НАТО!
Здравей, НАТО! Привет, НАТО!
Нам си ни добре познато.
Със ракета в Горна баня
тръшна къща на мегданя.
Затова прави си сметка:

не повтаряй тази гледка.
Щото пак рушиш ли къщи,
всеки ядно ще се мръщи.
И да знаеш, скъпо НАТО:
ще се радваме богато,
щом дойде времето, когато
над света със букви - злато,
се запише: - Тук "Закнато"
за ракети! Подпис: НАТО.
Вярвам, че тогаз дори и ТАТО
От небето ще приветства НАТО.

Илия Ценков

Любопитна история в дати и събития

Наполеон е роден през 1760 г.
Хитлер е роден през 1889 г.
– Разлика 129 години!

Наполеон идва на власт през 1804 г.
Хитлер идва на власт през 1933 г.
– Разлика 129 г.

Наполеон напада Русия в 1812 г.
Хитлер напада СССР в 1941 г.
– Разлика 129 години!

Наполеон загубва войната в 1816 г.
Хитлер загубва войната в 1945 г.
– Разлика 129 години!

И двамата идват на власт на възраст 44 години. И двамата загубват войната на възраст 56 години.

Линкълн е бил президент на САЩ в 1860 г.

Кенеди е бил президент на САЩ в 1960 г.

– Разлика 100 години!
И двамата са убити в петък в присъствието на своите жени.

На мястото на Линкълн застава Джонсън I. На мястото на Кенеди застава Джонсън II.

Джонсън I е роден през 1808 г.
Джонсън II е роден през 1908 г.
– Разлика 100 години!

И двамата били демократи, преди да станат президенти.

Убиецът на Линкълн е роден през 1829 г.

Убиецът на Кенеди – Освалд, е роден през 1929 г.
– Разлика 100 години!

И двамата президенти са убити около сградите на съда.

Секретарят на Линкълн по фамилия Кенеди увещавал настойчиво президента да не отива на театър в деня на убийството.

Секретарят на Кенеди по фамилия Линкълн увещавал настойчиво Кенеди да отмени пътуването си в Далас в деня на убийството.

Подбрал данните
Диню Иванов, гр. Стамболийски